

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten

*En kvantitativ studie om hur socionomstudenters
erfarenheter av socialtjänsten påverkar deras attityder.*

Alexandra Ryhle & Ida Haag Bengtsson

VT 23 SOPB63

Handledare: Lisa Wallander

Examinator: Malin Nilsson

Abstract

Authors: Alexandra Ryhle and Ida Haag Bengtsson

Title: Social work students attitudes towards the social services

Supervisor: Lisa Wallander

Assessor: Malin Nilsson

The purpose of this study was to investigate social work students' at Lund university attitudes towards the social services in Sweden and analyze the potential connection between the students previous experience with the social services and their attitudes using the Tripartite model of attitudes presented by Rosenberg and Hovland (1960). This study is based on a quantitative approach using an online survey to gather the empirical data. The survey was sent to 954 students with a response rate of 27 percent. The results show that the majority of the students have a positive attitude towards the social services. The study also shows that there is a strong connection between negative experiences of the social services and negative attitudes. The results also indicate that the experience that was most strongly related with the students' attitudes were the students' evaluation of their own experiences (if they had such experiences) of interning or working in the social services. This contradicts the expectation that evaluation of their own experiences (if they had such experiences) of personal experiences of being a client or related to a client who has had contact with social services, is the most influential factor for attitude formation towards the social services.

Keywords: Attitudes, the social services, social work, social workers, students.

Nyckelord: Attityder, socialtjänsten, socialt arbete, socialarbetare, socionomstudenter.

Förord

Vi vill passa på att tacka vår fantastiska handledare Lisa Wallander som varit ett stort stöd och bidragit med positiv energi genom hela arbetsprocessen, vilket har varit särskilt betydelsefullt under den statistiska analysen. Vi vill även tacka samtliga respondenter som tagit sig tid till att besvara vår enkät, utan er hade inte varit möjligt för oss att genomföra vår studie.

Alexandra Ryhle och Ida Haag Bengtsson

Helsingborg, Maj 2023

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Definition av begrepp	8
2. Kunskapsläget	8
2.1 Attitydforskningens utveckling	8
2.2 Vad påverkar förhållandet av attityder?	9
2.2.1 Den personliga kontexten	9
2.2.2 Den sociala kontexten	10
2.2.3 Den historiska kontexten	11
2.2.4 Tidigare erfarenheter	12
2.3 Attityder gentemot socialarbetare och socialtjänsten	14
3. Teori	16
3.1 Socialpsykologiskt perspektiv på attityder	16
3.2 Attityders definition	17
3.3 Trekomponentsteorin om attityder	17
3.4 Hypotesdiskussion	19
4. Metod	20
4.1 Kvantitativ ansats	20
4.2 Enkätens utformning	20
4.3 Urval	21
4.5 Tillvägagångssätt	22
4.5.1 Insamling av data	22
4.5.2 Bearbetning och analys av data	23
4.6 Tillförlitlighet	25
4.6.1 Reliabilitet	25
4.6.2 Validitet	27
4.7 Arbetsfördelning	29
4.8 Litteratur- och databassökning	30
5. Etiska överväganden	30
6. Resultat	32
6.1 Hur ser socionomstudenters attityder ut mot socialtjänsten?	32
6.2 Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?	35
7. Analys och diskussion	40
7.1 Frågeställning 1: Hur ser socionomstudenters attityder ut mot socialtjänsten?	40

7.2 Frågeställning 2: Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?	41
7.2.1 Hypotes 1	41
7.2.2 Hypotes 2	42
7.2.3 Sambandet mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder	43
8. Sammanfattning och avslutande kommentarer	45
Referenser	48
Bilagor	51
Bilaga 1: Informationsbrev	51
Bilaga 2: Påminnelsebrev	52
Bilaga 3: Enkät	53

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Socialtjänsten är en stor och central arbetsgivare för socionomer i Sverige och således en stark kandidat som socionomstudenters framtida arbetsplats. Samtidigt sprids desinformation, framför allt på media, vilket både skapar en negativ bild av socialtjänsten samt en reell hotbild mot socialsekreterare (Regeringen 2023). En stor andel av befolkningen kommer aldrig i direkt kontakt med socialarbetare. Deras kunskaper och attityder gentemot professionen formas således till största del av medias rapportering samt utifrån åsikter hos andra i ens omgivning (Zugazaga et al. 2006, s. 622). Denna studie syftar till att undersöka sambandet mellan studenters tidigare erfarenheter och attityder gentemot socialtjänsten. Att konsumera information i media om socialtjänsten betraktas i denna studie som en erfarenhet, vilket enligt Albarracin och Shavitt (2018) är en del i förandet av människors attityder. Inledningsvis kommer därför medias inflytande och dess konsekvenser för socialarbetare och det sociala arbetet att diskuteras.

Medias rapportering om socialt arbete inverkar på människors attityder gentemot socialtjänsten och har visat sig medföra negativa konsekvenser för socialarbetare och det sociala arbetet som profession (Tower 2000; Zugazaga et al. 2006). Zugazaga et al. (2006) menar att medias rapportering av professionen påverkar både socialarbetare och klienter. Medias spegling har visat sig få konsekvenser för rekrytering och kvarhållning av personal samt finansiering av verksamheter. Som ett resultat av medias inverkan är det inte ovanligt att verksamheter prioriterar finansiering av skydd av barn på bekostnad av andra sociala problem i syfte att undvika att bli uthängd och kritiserad i media. Negativ rapporteringen av socialt arbete i media har även visat sig påverka socialarbetares arbetsmoral (Zugazaga et al. 2006, s. 622). Vidare påpekar Zugazaga et al. (2006) att media påverkar allmänhetens attityder till socionomer och det sociala arbetet, vilket i sin tur påverkar socialpolitiken som berör sociala myndigheter, socialarbetare och klienter (ibid).

Media bidrar till en negativ syn på socialtjänsten och en minskad tillit till myndigheten, media bär dock inte allt ansvar för negativ spridning av information. Egna negativt laddade erfarenheter av att vara klient har även en stor påverkan på en individs bild av socialtjänsten där media kan

användas för att nå ut med sin missnöjdhet (Tower 2000, s. 577). Utöver erfarenheten av att läsa om socialtjänsten i media samt egna erfarenheter av att vara klient eller anhörig till klient, avser denna studien att undersöka studenters tidigare erfarenheter av att lyssna till familj, släkt och vänners erfarenheter och uppfattningar av socialtjänsten samt erfarenheter av praktik eller arbete inom socialtjänsten. Egna erfarenheter av socialtjänsten kommer att undersökas i denna studie eftersom en individs attityder och förtroende för institutioner, såsom socialtjänsten, påverkas av tidigare erfarenheter av kontakt med institutionen, där ett bra bemötande samvarierar med en i högre grad positiv attityd (Grosse 2012, s. 224). Forskning visar att individer med egna erfarenheter av socialtjänsten som klient eller anhörig har hälften så stort förtroende för myndigheten än individer som saknar dessa erfarenheter (Nilsson & Landstedt 2022, s. 1382). Tidigare erfarenheter av arbete eller praktik inom socialtjänsten kommer att undersökas i denna studie med hänsyn till Dennison, Poole och Qaqish (2007) undersökning som kom fram till att arbetserfarenhet av socialt arbete var en erfarenhet som hade stor betydelse för studenters attityder gentemot socialarbetare och det sociala arbetet (Dennison, Poole & Qaqish 2007, s. 357).

Avslutningsvis är vi intresserade av att undersöka socionomstudenter attityder gentemot socialtjänsten samt huruvida studenternas erfarenheter av socialtjänsten påverkar deras attityder till myndigheten i fråga. Socionomstudenter har valts som undersökningspopulation eftersom forskning visar att socionomstudenter har egna erfarenheter av sociala problem i större utsträckning än andra professioner (Rompf och Royse 1994, s. 163). Exempelvis har Rompf och Royse (1994) visat att det finns ett samband mellan psykosocialt trauma tidigare i livet och val av karriär som socionom (ibid). Det går därför att anta att en stor andel socionomstudenter har tidigare erfarenheter av socialtjänsten. Tidigare erfarenheter avser i detta fall olika situationer där socionomstudenter kommit i direkt eller indirekt kontakt med socialtjänsten. Dessa erfarenheter definieras som upplevelser av att läsa om socialtjänsten i media, genom egna upplevelser av socialtjänsten som klient eller anhörig, erfarenheter av att lyssna till familj, släkt och vänners erfarenheter och uppfattningar av myndigheten samt erfarenheter av att arbeta eller praktisera inom socialtjänsten. Socionomstudenter har även valts ut med hänsyn till att det är en grupp som i framtiden eventuellt kommer arbeta inom socialtjänsten. Forskningsproblemet som kommer

undersökas är således hur tidigare erfarenheter av socialtjänsten påverkar socionomstudenters attityder gentemot myndigheten i fråga.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka socionomstudenter på Lunds universitets attityder gentemot socialtjänsten samt studera betydelsen av tidigare erfarenheter av socialtjänsten för studenternas attityder gentemot myndigheten. Syftet med undersökningen kommer att besvaras med hjälp av följande frågeställningar:

1. Hur ser socionomstudenters attityder ut mot socialtjänsten?
2. Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?

I slutet av uppsatsens teoriavsnitt presenteras två hypoteser som är kopplade till studiens frågeställningar.

1.3 Definition av begrepp

Attityder kan definieras som en inre psykologisk tendens som uttrycks genom att individen värderar ett objekt i en viss positiv eller negativ grad (Eagly & Chaiken 1993, s. 1). Objektet som värderas benämns som ett "attitydobjekt" som kan vara abstrakta eller konkreta ting som går att värdera och forma en attityd till (Eagly & Chaiken 1993, s. 5). Individens attityd gentemot attitydobjektet formas när individen får information om attitydobjektet genom direkta eller indirekta erfarenheter (Eagly & Chaiken 1993, s. 15). Attityder kan yttra sig genom tillit, förtroende och värderingar (Grosse 2012, s. 24), vilket är begrepp som kommer att diskuteras under avsnitten teori och kunskapsläget. Även termen åsikter används i vissa fall och betraktas som en synonym till attityd. För en fördjupad definition av begreppet attityd, se teorikapitlet (avsnitt 3.2.).

2. Kunskapsläget

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning på forandret av attityder och betydelsen av tidigare erfarenheter för attityder gentemot socialarbetare och socialtjänsten. I det först avsnittet presenteras attitydforskningens utveckling. Sedan redogörs för forskning som förklarar hur attityder formas i allmänhet utifrån tre centrala kontext. Vidare redogörs mer ingående för betydelsen av tidigare erfarenheter av socialarbetare och socialtjänsten för forandret av attityder. Avslutningsvis presenteras forskning om allmänheten och studenters attityder gentemot socialarbetare och socialtjänsten.

2.1 Attitydforskningens utveckling

Albarracin och Shavitt (2018) redogör för forskningen om attityder och attitydförändring i deras översiktsartikel "*Attitudes and attitude change*". Forskningen om attityder inleddes på 1920-talet i Amerika och nådde sin höjd på 1970-talet. Begreppet "attityd" användes först av Jung (1923) och har sedan utvecklats av flera forskare (Albarracin & Shavitt 2018, s. 300 f.). Författarna lägger särskilt fokus på forskningen mellan 2010-2017 eftersom de menar att forskningen under denna period har varit mycket betydelsefull för förståelsen av hur attityder formas och förändras (2018, s. 299). Forskning om attityder återfinns i många olika discipliner, såsom marknadsföring, reklam, politik och hälso- och sjukvård (2018, s. 300). Albarracin och Shavitt (2018) lyfter att den mest framträdande förändringen inom attitydforskningen de senaste tjugo åren är att attityder nu oftare mäts med indirekta snarare än direkta metoder. En direkt metod avser att fråga individen vad den har för attityd, vilket innebär att individen själv får värdera sina attityder. En indirekt metod handlar om att observera hur individen reagerar när den kommer i kontakt med ett attitydobjekt (2018, s. 300). Fortsättningsvis lyfter Albarracin och Shavitt (2018) att forskningen om attityder har gått från att huvudsakligen vara på mikronivå till att istället utgå från ett mer holistiskt perspektiv med utgångspunkten att attityder återfinns i tre centrala kontext. Den första kontexten är den personliga kontexten, vilket innefattar betydelsen av individen och individens liv som helhet samt dennes värderingar, mål, språk och känslor för hur attityder formas. Den andra kontexten som författarna lyfter är den sociala kontexten, vilket innefattar kommunikation såsom sociala medier och andra nätverk. Den tredje är den breda kontexten med fokus på sociohistoriska, generationsmässiga och kulturella kontexter på attityder (2018, s. 304).

2.2 Vad påverkar formandet av attityder?

I kommande avsnitt presenteras forskning om faktorer som påverkar formandet av människors attityder utifrån ett personligt, socialt och historiskt kontext. Sedan redovisas forskning för betydelsen av tidigare erfarenheter av socialtjänsten och det sociala arbetet för formandet av attityder.

2.2.1 Den personliga kontexten

Som Albarracin och Shavitt (2018) påpekat utgår nyare forskning om attityder från en holistisk syn om att attityder formas i en personligt, socialt och ett historiskt kontext (Albarracin & Shavitt 2018, s. 304). Den personliga kontexten, vilket innefattar individens värderingar, mål, språk, känslor, livslängd och utveckling med flera, har enligt författarna en mycket betydelsefull roll för formandet av attityder (2018, s. 304). Värden av egenintresse samt moraliska värderingar menar Albarracin och Shavitt (2018) kan legitimera attityder och få en person att betrakta sitt agerande utifrån attityder om vad som är lämpligt (ibid). Även målet med ett visst beteende eller handling är en faktor som formar våra attityder. Genom att individen ser ett mål med sitt beteende, påminns de om vad de gillar respektive ogillar med deras handling utifrån vad det genererar för konsekvenser (2018, s. 306). Fortsättningsvis påpekar författarna att forskning visar att användandet av metaforer påverkar hur attityder formas. Albarracin och Shavitt (2018) ger exempel på att när människor läste om polisen som "beskyddare" eller "krigare" resulterade det i att polisen blev mindre omtyckt (2018, s. 307). Vidare benämns känslor som betydelsefullt för formandet av politiska attityder. Albarracin och Shavitt (2018) förklarar att våra attityder kan påverkas av om attitydobjektet väcker starka känslor. Forskning visar att stödet för en president tenderar att öka i samband med yttre hot som väcker känslor av ilska eller ångest. Exempelvis kunde detta observeras genom det ökade stödet för USA:s president George W. Bush efter 9/11 (2018, s. 308). Vidare påpekar författarna att forskning visar att det finns mönster av likheter i attityder mellan olika objekt. Attitydobjekt som har liknande affektiva egenskaper värderas på samma vis, antingen positivt eller negativt. En individ har således ofta samma attityd gentemot attitydobjekt med liknande egenskaper (2018, s. 309). Avslutningsvis, i de sociala kontexten för formandet av attityder, lyfter Albarracin och Shavitt (2018) att attityder förändras under livets gång. Skiften i livet gör att vi formar ett personligt tycke/smak. Exempelvis visar forskning att attityder gentemot sig själv (sitt självförtroende) förändras över tid. Självförtroendet tenderar att

öka under ungdomsåren och når sin höjd i medelåldern, för att sedan sjunka igen när vi blir äldre (2018, s. 310 f.).

2.2.2 Den sociala kontexten

Fortsättningsvis redogör Albarracin och Shavitt (2018) för de sociala kontexten för formandet av attityder. De sociala kontexten innefattar kommunikation, sociala medier och sociala nätverk. Författarna menar att forskningen om hur andra påverkar våra attityder genom kommunikation, nätverk och olika medier, är fortsatt betydelsefull. Inledningsvis förklarar författarna att attityder influeras genom kommunikation, specifikt av den som kommunicerar. Exempelvis har maktförhållandet mellan vem som kommunicerar och vem som lyssnar betydelse för formandet av attityder. Forskning visar att människor är mer benägna att lyssna till och influeras av en kommunikatör som besitter lika stor makt som dem själva, det vill säga att det inte finns någon maktskillnad mellan parterna (Albarracin & Shavitt 2018, s. 312). Fortsättningsvis hänvisar Albarracin och Shavitt (2018) till ny forskning som diskuterar betydelsen av sociala medier och en individs sociala nätverk för formandet av attityder. Författarna lyfter några separata forskningsprojekt där sociala medier användes på olika sätt för att forma eller förändra attityder. En första studie undersökte sambandet mellan spelandet av våldsamma spel och aggressiva attityder och beteenden. Resultatet visade att sambandet mellan variablerna var mycket svagt (2018, s. 313). Ytterligare ett svagt samband återfanns i en studie som inkluderade en kampanj på sociala medier i syfte att minska nedvärderande kroppsliga kommentarer på två universitet i New England. Resultatet i studien visade att kampanjen endast hade en liten effekt på studenternas kroppsmissnöje och negativa tankar om deras kroppar (ibid). Sociala nätverk å andra sidan har visat sig ha betydelse för formandet av attityder. Albarracin och Shavitt (2018) påpekar att forskning visar att individer i samma sociala grupp tenderar att dela samma attityder och beteende. Författarna förklarar att detta dels beror på att vi utvecklar vänskaper med andra som är lika oss själva i en process som kallas för socialt urval. Det beror även på att vi, genom interaktioner med våra vänner, utvecklar likheter i exempelvis attityder i en process som benämns som socialt inflytande (ibid).

2.2.3 Den historiska kontexten

Avslutningsvis redogör Albarracin och Shavitt (2018) för den historiska kontexten och dess betydelse för forandet av attityder. Den historiska kontexten berör faktorer som historiska event och generationsmässiga och kulturella kontext. Ett historiskt kontext krävs enligt Albarracin och Shavitt (2018) för att kunna betrakta attityder ur ett holistiskt perspektiv. Först påpekar författarna att våra attityder förändras genom generationerna eftersom sociokulturen förändras genom olika tidsperioder. Skillnader i generationsmässiga attityder återspeglar hur samhällets kultur har förändrats (Albarracin & Shavitt 2018, s. 314). Även stora historiska händelser, såsom klimatkatastrofer och sociala kriser, tenderar att inverka på människors attityder. Forskning visar bland annat att klimatkatastrofer har förändrat människors attityder till klimatpolitiken. Likaså påverkade den globala finanskrisen 2007-2008 människors politiska attityder (ibid). Slutligen har kultur även betydelse för hur attityder formas. Albarracin och Shavitt (2018) förklarar att kultur påverkar hur vi tänker och bearbetar information samt fattar beslut, vilket i sin tur påverkar hur våra attityder formas (2018, s. 316).

2.2.4 Tidigare erfarenheter

I tidigare avsnitt presenteras forskning som lyfter faktorer som generellt har betydelse för forandet av attityder. Syftet i denna studie är dock mer specifikt att undersöka betydelsen av socionomstudenters tidigare erfarenheter av socialtjänsten i förhållande till deras attityder gentemot myndigheten i fråga. I detta kommande avsnitt presenteras forskning som mer ingående redogör för betydelsen av tidigare erfarenheter av socialtjänsten och det sociala arbetet för forandet av attityder.

Forskning visar att tidigare erfarenheter kan forma våra attityder utifrån att de påverkar graden av förtroende och tillit till ett attitydobjekt. Grosse (2012) kartlägger i sin avhandling "*Kommer tid kommer tillit?: Unga vuxnas och medelålders erfarenheter*" svenskars generella tillit och förtroende. Grosse (2012) undersöker även vilka faktorer som påverkar tillit och förtroende med fokus på individens livserfarenheter. Grosse (2012) påpekar att svenskar betraktas som en befolkning som generellt är tillitsfull. Dock finns det faktorer som påverkar graden av tillit och förtroende (2012, s. iii). Grosse (2012) förklarar att förtroendet för institutioner, som socialtjänsten, har ett samband med individens erfarenhet av kontakt med institutionen.

Exempelvis resulterar ett bra bemötande av institutionens företrädare i att ett förtroende skapas, samtidigt innebär motsatsen - ett dåligt bemötande, att förtroendet sjunker (2012, s. 224). Grosse (2012) påpekar att bemötandet och förtroendet även kan vara riktat åt motsatt håll, det vill säga att förtroendet påverkar hur bemötandet från institutionens företrädare uppfattas. Det krävs inte nödvändigtvis en positiv upplevelse av institutionen för att ett förtroende ska uppstå, det räcker med en neutral upplevelse för att känna tillit och förtroende. Förtroendet bygger oftast på att individen uppfattar att institutionen till största delen når upp till deras förväntningar. Ett negativt bemötande å andra sidan bygger på upplevelsen av att känna sig kränkt och bli bemött på ett nedlåtande sätt, vilket ofta är förenat med att befinna sig i en utsatt situation där individen befinner sig i en beroendeställning (ibid). Grosse (2012) förklarar att förtroendet för en institution som socialtjänsten ofta är särskilt lågt till följd av att insatserna är behovsprövade, eftersom klienterna då ofta ifrågasätter om de blir behandlade på ett rättvist och jämlikt sätt. Erfarenheten av att befinna sig i en klientroll där individen har begränsade möjligheter att påverka sin situation och föra sin egen talan är förenat med en ökad risk för att känna ett lägre förtroende till institutionen (2012, s. 224). Egna direkta upplevelser av institutioner såsom socialtjänsten är emellertid inte den enda faktorn som påverkar förtroendet. Även indirekta erfarenheter såsom hörsägen påverkar förtroendet för institutioner, dock understryker författaren att dessa indirekta erfarenheter sällan tillskrivs någon större betydelse men fortfarande är del av människans medvetenhet (ibid).

Grosses (2012) resonemang om betydelsen av tidigare erfarenheter för tillit och förtroende till socialtjänsten bekräftas även i annan tidigare forskning. Nilsson och Landstedt (2022) har undersökt den svenska allmänhetens tillit till socialarbetare inom socialtjänsten i deras studie "*Public trust of social workers in Sweden: A repeated cross-sectional study*". Undersökningen bygger på data insamlade 2010, 2014 samt 2018 och syftar till att undersöka om tilliten har förändrats över tid. Syftet är dessutom att studera om det finns ett samband mellan tillit och faktorer såsom ålder, kön, socioekonomisk status samt tidigare erfarenheter av kontakt med socialtjänsten (Nilsson & Landstedt 2022, s. 1377). Studiens resultat visar att mellan 14-20,7 procent av respondenterna över åren haft ett lågt förtroende för socialtjänsten, vilket betyder att allmänhetens låga förtroende har ökat mellan 2010 och 2018. Samtidigt svarade över 40 procent att de hade ett högt förtroende för socialtjänsten, vilket var bestående över tid. Resultatet visar att

det finns få skillnader över tid, den största skillnaden är att de respondenter som inledningsvis förhållit sig neutralt sedan övergick till att ha ett lågt förtroende (2022, s. 1382). Nilsson och Landstedt (2022) uppger att den grupp där förtroendet gentemot socialtjänsten skiljde sig mest från andra grupper var om respondenterna haft egna erfarenheter av socialtjänsten (2022, s. 1382). Ett lågt förtroende för socialtjänsten var dubbelt så vanligt bland personer som själva varit aktuella som klient inom socialtjänsten eller som hade en nära vän eller släkting som varit aktuella. De respondenter som uppger att de hade en släkting eller nära vän som varit klient hos socialtjänsten visade sig ha ett lägre förtroende än de respondenter som själva hade erfarenhet av att vara klient (ibid).

Fortsättningsvis har LeCroy & Stinson (2004) undersökt kunskapskällor till allmänhetens åsikter om socialarbetare och socialt arbete i USA i artikeln "*The public's perception of social work: Is it what we think it is?*" genom att studera kunskap, övertygelser och attityder. Resultatet i studien pekar på en generell positiv attityd gentemot socialt arbete samt att en generell förståelse för socialarbetares arbete finns (LeCroy & Stinson 2004, s. 172). Respondenterna i studien fick skatta vilka kunskapskällor som enligt dem själva hade format deras uppfattningar om det sociala arbetet. Den främsta kunskapskällan (36 %) som respondenterna grundat sina uppfattningar genom var egna erfarenheter som klient eller som anhörig till en klient. Resultatet visar även att 31 procent uppger att deras uppfattningar formades utifrån att de kände en socialarbetare. Vidare svarade 12 procent att deras uppfattningar formats genom TV och 11 procent genom nyhetstidningar (2004, s. 167). Av respondenterna som uppger ovannämnda källor som grund för deras uppfattningar, svarade 59 procent att deras uppfattningar om socialt arbete var positiva, medan 16 procent svarade att deras uppfattningar var negativa (ibid). Vidare höll cirka 80 procent av respondenterna med om påståendet att socialarbetare är viktiga medan 85 procent instämde med påståendet om att socialarbetares arbete gör skillnad (2004, s. 169).

2.3 Attityder gentemot socialarbetare och socialtjänsten

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning om studenters och allmänhetens attityder gentemot socialarbetare och socialtjänsten. Vi ser en kunskapslucka i den tidigare forskningen av studenters attityder gentemot socialtjänsten, framförallt socionomstudenters attityder. Därför lyfter vi även forskning om allmänhetens attityder gentemot socialtjänsten. Tidigare forskning

om allmänhetens attityder är dessutom relevant att lyfta i denna studien eftersom vi har ett antagande om att socionomstudenters attityder till viss del avspeglar allmänhetens attityder.

Allmänhetens attityder gentemot socialarbetare och socialtjänsten har Legood et al. (2016) undersökt i deras studie "*Exploring How Social Workers Experience and Cope with Public Perception of Their Profession*". Undersökningen bygger på intervjuer med socialarbetare som återgett deras bild av allmänhetens uppfattning. Resultatet visar att socialarbetare upplever en missstro från allmänheten (Legood et al. 2016, s. 1878 f.). Socialarbetarna uppgav att de ser en brist på medvetenhet och kunskap från allmänheten om socialtjänstens arbete och socialarbetarens roll. Socialarbetarna uppvisade stor frustration över denna brist på kunskap från allmänheten samt det bristande intresset för att införskaffa rätt kunskap. Allmänhetens brist på kunskap och intresse menar Legood et al. (2016) försvårar förändringen av allmänhetens attityder gentemot socialtjänsten (ibid). Vidare framgår det i studien att socialarbetarnas uppfattning är att allmänheten har en negativ syn på socialtjänsten och att denna till stor del skapas av media samt utifrån andras personliga erfarenheter av kontakt med myndigheten (2016, s. 1880). Legood et al. (2016) påpekar även att socialarbetarna anpassade sitt arbetssätt i ett försök att justera allmänhetens attityd gentemot myndigheten. Denna anpassning bestod av att exempelvis ändra sin klädsel för att se mer vardaglig ut, detta i ett försök att dölja eller minska framhävandet av sin sociala yrkesidentitet, dock utan någon märkbar skillnad (2016, s. 1881 f.). Vidare påpekar författarna att det även gick att urskilja en minskad benägenhet för socialarbetare att ta risker i sitt arbete. Detta grundade sig i en överhängande rädsla för att bli dömda och uthängda i media för deras arbete (ibid).

Fortsättningsvis bekräftas den negativa synen på socialtjänsten även i annan tidigare forskning. Exempelvis visar forskning att svenska socionomstudenter värderar socialtjänsten som minst attraktiv som framtida arbetsplats (Tham & Lynch 2014, s. 710). Detta undersöker Tham och Lynch (2014) i deras artikel "*Prepared for Practice? Graduating Social Work Students' Reflections on Their Education, Competence and Skills. Social Work Education*". Tham och Lynch (2014) uppger att socionomstudenterna i studien betraktar arbetsplatser med kuratoriskt arbete inom skola, på sjukhus eller inom icke statliga organisationer som mest attraktivt, medan socialtjänsten, framförallt inom enheter med barn i fokus, betraktas som minst attraktivt som

framtida arbetsplats. Det som är anmärkningsvärt är att trots detta framgår det att sju av tretton av de studenter som intervjuades sedan började arbeta inom socialtjänsten (ibid).

Vidare har amerikanska studenters attityder till socialt arbete och socialarbetare undersökts av Dennison, Poole & Qaqish (2007) i artikeln "*Students' Perceptions of Social Work: Implications for Strengthening perception on the image of social work among college students*". Studenterna som deltog i undersökningen hade varierande huvudämnen och bestod inte enbart av studenter som studerade ett ämne relaterat till socialt arbete, även om dessa också fanns bland respondenterna. Dennison, Poole & Qaqish (2007) mäter attityder genom respondenternas kunskap om socialt arbete samt utifrån hur respondenterna ser på möjligheten att jobba med socialt arbete. Resultatet visade att respondenterna som hade anknytning till en socialarbetare, exempelvis en familjemedlem eller vän som arbetade med socialt arbete, i större grad hade en positiv attityd gentemot socialt arbete än de respondenter som inte hade anknytning till en socialarbetare (Dennison, Poole & Qaqish 2007, s. 357 ff.). Dennison, Poole & Qaqish (2007) menar att resultatet kan användas för att belysa vikten av att socialarbetare sprider kunskap och positiva ord om socialt arbete till folk i deras omgivning (ibid). Studien visade på stora skillnader i kunskapsnivån mellan studenter med socialt arbete som huvudämne från övriga studenter. Ingen skillnad i kunskapsnivå kunde identifieras mellan kön medan en skillnad fanns i ålder där respondenter som var 21 år eller äldre visade större kunskap om socialt arbete än respondenter yngre än 21 år (2007, s. 355). Resultatet visade även att den variabel som hade högst påverkan på respondenternas attityd gentemot socialt arbete var om individen själv hade arbetat med socialt arbete (2007, s. 357 ff.).

3. Teori

I följande avsnitt presenteras vald teori och definition av begreppet attityd. Begreppet attityd har valts med hänsyn till studiens syfte och frågeställningar. För att kunna pröva våra hypoteser och analysera sambandet mellan socionomstudenters tidigare erfarenheter och attityder gentemot socialtjänsten, är begreppet attityd centralt. Genom att grunda vår studie i definitionen av attityder i teori om hur attityder formeras, kommer vi kunna analysera och diskutera potentiellt bidragande faktorer till att socionomstudenter har en viss positiv eller negativ attityd gentemot socialtjänsten.

3.1 Socialpsykologiskt perspektiv på attityder

Studien utgår ifrån ett socialpsykologiskt perspektiv för att analysera attityderna gentemot socialtjänsten och de eventuella sambanden med studenternas tidigare erfarenheter av myndigheten. Samhället lägger mycket resurser på att förändra människors attityder, vilket synliggörs i reklam, politik samt i våra personliga kretsar. Syftet med reklam att övertyga konsumenterna att köpa en viss produkt, politiker vill påverka människors attityder för att de ska rösta på deras parti och personer i vår närhet lägger tid på att övertala närstående, vänner och bekanta till att tro på deras idéer (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 199). Angelöw, Jonsson och Stier (2015) menar att attityder uppfyller fyra centrala funktioner. För det första hjälper attityder oss att förstå vår omvärld och händelser omkring oss, med hjälp av attityder kan vi tolka händelser i vår vardag. Den andra funktionen som attityder bidrar till är att nå våra mål och tillfredsställa våra behov. Författarna menar på att tidigare erfarenheter bidrar till att forma våra värderingar av vad som belönas respektive bestraffas. Attityders tredje funktion är att stärka självförtroendet, försvara vår självkänsla och försvara oss mot kritik. Attityders fjärde funktion är att fungera som ett uttryck för våra värderingar och personliga egenskaper inför vår omvärld (Angelöw, Jonsson & Stier 2015, s. 200).

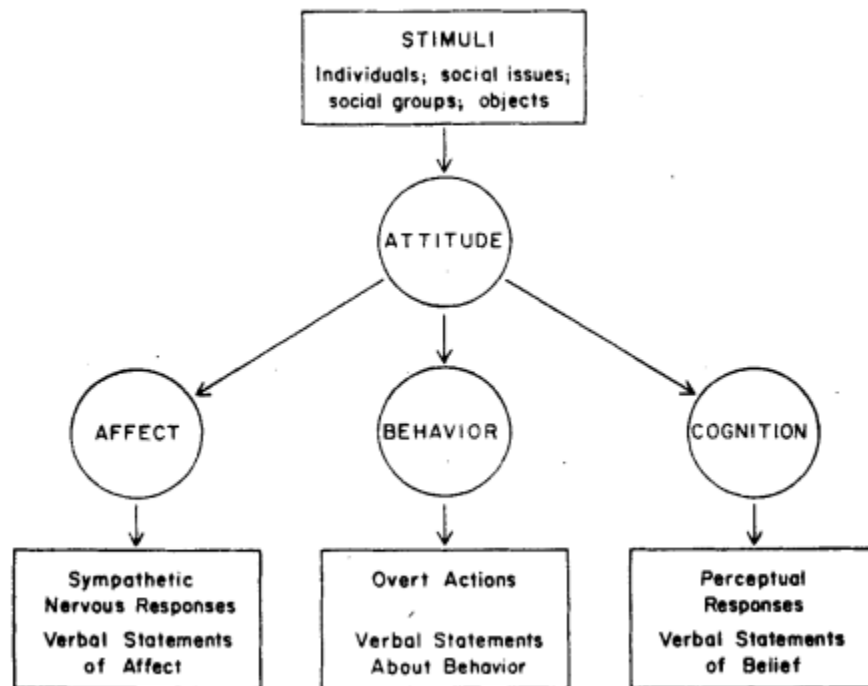
3.2 Attityders definition

Eagly och Chaiken (1993) definierar attityder som en inre psykologisk tendens som uttrycks genom att individen värderar ett objekt i en viss positiv eller negativ grad (Eagly & Chaiken 1993, s. 1). Objektet som värderas benämns som ett "attitydobjekt" och består av såväl abstrakta som konkreta ting som går att värdera och forma en attityd till (Eagly & Chaiken, s. 5). Individens åsikter gentemot attitydobjektet formas när individen får information om attitydobjektet genom direkta eller indirekta erfarenheter (Eagly & Chaiken, s. 15). Attitydobjektet är uppbyggt av olika stimuli som kan beskrivas som olika egenskaper kopplat till objektet. När individen reagerar på de olika stimuli som är kopplade till attitydobjektet görs en värderande respons till objektet. Det är den värderande responsen som skapar en tendens att reagera i en viss positiv eller negativ grad till attitydobjektet, vilket sedan formar en attityd (Eagly & Chaiken 1993, s. 2 & s. 5). Eagly och Chaiken (1993) menar att en attityd i egenskap av psykologisk tendens kan beskrivas som ett varaktigt inre tillstånd. Dock understryker

författarna att tidsperioden är kortare än en inlärd beteendetendens, vilket är när individen tenderar att agera på ett visst sätt som en del av en vana eller ett schema. Attityder, till skillnad från beteenden, är således mer kortvariga. Vissa attityder är relativt kortlivade och förändringsbara i de fall attityden inte har stor betydelse för individen (Eagly & Chaiken 1993, s. 2). Attitydobjektet i detta fallet är socialtjänsten. Socionomstudenternas attityd till socialtjänsten kan därför förstås som en inre psykologisk tendens som pågått under en viss tid.

3.3 Trekomponentsteorin om attityder

Attityder i sig kan inte observeras, attityder kan dock synliggöras genom att observera hur individer reagerar på ett visst objekt (Eagly & Chaiken, 1993, s. 2). Rosenberg och Hovland (1960) har utvecklat Trekomponentsteorin om attityder som förklarar hur attityder formas och uttrycks. Eagly och Chaikens (1993) definition av attityder grundar sig i Rosenberg och Hovland (1960) som menar att attityder är en benägenhet att reagera på ett objekt på ett visst sätt. Objektet benämns som ett attitydobjekt och innefattar individer, situationer, sociala problem eller sociala grupper som individen reagerar på. Responsen på detta objekt kategoriseras som affektiv, kognitiv eller beteendemässig. Dessa tre responser utgör grunden i Trekomponentsteorin och det är genom dessa som attityder kan synliggöras och studeras (1960 s. 1 & s. 3).

Figur 1. Trekomponentsteori om attityders struktur (se Breckler 1984).

En affektiv respons klassas som en sympatisk nervrespons på ett stimuli och tar sig vanligen uttryck genom verbala uttryck när individen uttrycker sina känslor gentemot ett attitydobjekt (Rosenberg & Hovland 1960, s. 3). Den affektiva responsen är således kopplat till individens känslor till attitydobjektet och sinnesstämningen som attitydobjektet väcker (Eagly & Chaiken 1993, s. 10 f.). En kognitiv respons är en perceptuell respons där individen verbalt uttrycker sina tankar, uppfattningar och tro till ett attitydobjekt (Rosenberg & Hovland 1960, s. 3 f.). Den kognitiva processen sätts igång när individen kommer i direkt eller indirekt kontakt med attitydobjektet, vilket ger oss information som vi sedan baserar våra åsikter på (Eagly & Chaiken 1993, s. 14 f.). Vidare är en beteenderespons ett synligt beteende i förhållande till attitydobjektet som visar om individen ställer sig positiv eller negativ till attitydobjektet (Rosenberg & Hovland 1960 s. 3; Eagly & Chaiken 1993, s. 12). En beteenderespons behöver inte vara en fullbordad handling, utan kan vara en intention att agera på ett visst sätt i förhållande till attitydobjektet (Eagly & Chaiken 1993, s. 12).

Utgångspunkten i Trekomponentsteorin är således att kognitiva-, affektiva- och beteendeprocesser utgör grunden för våra attityder (Eagly & Chaiken 1993, s. 15). Detta innebär emellertid inte att samtliga processer krävs, det kan vara tillräckligt att använda sig av en av de tre processerna för att studera attityder (Rosenberg & Hovland 1960 s. 1). Breckler (1984) skriver i sin översiktsartikel gällande Trekomponentsteorin att det antas finnas en positiv korrelation mellan de tre attitydkomponenterna beteende, kognition och affektion (Breckler 1984, s. 1193). Dessa komponenter kan dock vara produkter av olika inlärningssituationer och fungerar därför oberoende av varandra (ibid). Trekomponentsteorin har valts i denna studie för att kunna analysera affektiva, kognitiva och beteendemässiga komponenter av sambanden mellan socionomstudenters erfarenheter av och attityder gentemot socialtjänsten. Enkätens frågor och svarsalternativ utgår ifrån de tre kategorierna i Trekomponentsteorin som attityder kan mätas på (för mer information, se metodkapitlet nedan).

3.4 Hypotesdiskussion

Syftet med studien är att undersöka socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten samt undersöka om det finns ett samband mellan tidigare erfarenheter av Socialtjänsten och attityder gentemot myndigheten i fråga. Undersökningens första hypotes är att tidigare erfarenheter av socialtjänsten har en inverkan på socionomstudenters attityder gentemot myndigheten. Mer specifikt är den första hypotesen att negativa erfarenheter av socialtjänsten formar negativa attityder. Vidare är den andra hypotesen att egna erfarenheter av kontakt med socialtjänsten som klient eller anhörig som varit negativa skapar en negativ attityd i större utsträckning än andra erfarenheter. Studiens första hypotes utgår från Trekomponentsteorin av Rosenberg och Hovland (1960), som bygger på antagandet att attityder formas utifrån stimuli kopplat till ett attitydobjekt, i detta fallet socialtjänsten. Syftet med hypoteserna är att besvara studiens andra frågeställning: *Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?* Den första hypotesen är utformad utifrån Grosse (2012) som menar att tidigare erfarenheter har betydelse för förandet av attityder. Undersökningens andra hypotes utgår från LeCroy & Stinson (2004) samt Nilsson och Landstedt (2022) som uppger att egna erfarenheter som klient eller som anhörig till en klient haft störst betydelse för förandet av attityder.

4. Metod

4.1 Kvantitativ ansats

För att besvara undersökningens frågeställningar har kvantitativ metod valts. Med kvantitativ metod kan fenomen mätas och kvantifieras (Bryman 2018, s. 61). Med en kvantitativ metod är det möjligt att ta reda på vad en större mängd människor har för attityder vilket snabbt ger oss möjlighet att analysera svarsfrekvens eller skillnader i åsikter (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 25 f.). Kvantitativ metod är således relevant för att kunna besvara undersökningens frågeställningar om att beskriva attityder i en större grupp och sedan analysera sambandet mellan olika variabler. Kvantitativ metod är förknippat med ett hypotetiskt-deduktivt tillvägagångssätt, vilket innebär att teori används för att utforma hypoteser som sedan prövas, till skillnad från den kvalitativa ansatsen, vilken oftare använder ett induktivt tillvägagångssätt där det empiriska materialet genererar teorin (Bryman 2018, s. 61 f.). Undersökningen utgår därför utifrån två hypoteser som är grundade i tidigare forskning och Trekomponentsteorin.

4.2 Enkätens utformning

För att samla in empiriskt material har elektronisk enkät valts som insamlingsmetod. Elektronisk enkät har valts utifrån fördelarna att de är billiga och når ut till en större mängd respondenter samt effektiviserar kodningen av materialet (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 76). Elektronisk enkät, till skillnad från pappersenkät, har även valts för att minska risken för internt bortfall. För att säkerställa detta var centrala frågor obligatoriska att besvara (2020, s. 77). Nackdelen med elektroniska enkäter är att det ofta är förenat med ett större externt bortfall (ibid). Detta är även fallet med den aktuella undersökningen som har en svarsfrekvens på 27 procent, vilket innebär ett bortfall på 73 procent.

Enkäten består av 16 frågor, varav fråga 5-8 har en följdfråga. Enkäten är indelad i kategorierna bakgrundsfrågor, erfarenhets/kunskapsfrågor och attitydfrågor. Bakgrundsfrågorna¹ består av ålder, kön, terminstillhörighet och studieort. Erfarenhet/kunskapsfrågorna syftar till att kartlägga vilken erfarenhet respondenterna har av socialtjänsten. Med erfarenhet menas vilka olika sätt respondenterna haft kontakt med socialtjänsten, direkt eller indirekt. Erfarenheterna är kategoriserade utifrån egen kontakt med socialtjänsten, familj/släkt/vänners kontakt med socialtjänsten, erfarenheter av socialtjänsten i media² samt erfarenhet av arbete eller praktik inom socialtjänsten. Respondenterna fick först ta ställning till om de hade den specifika erfarenheten, om de svarade ja fick de sedan gradera sin erfarenhet på en femgradig likertskala, vilket är den vanligaste skalan som används när respondenter tar ställning till påståendefrågor. Likertskalan används för att respondenterna ska värdera sina erfarenheter från positivt till negativt, där det finns lika många positiva som negativa svarsalternativ (Hagevi & Viscovi 2016, s. 109). Svarsalternativen respondenterna kan välja mellan är: "Mycket bra", "Ganska bra", "Varken bra eller dåligt", "Ganska dåligt" och "Mycket dåligt". Attitydfrågorna om socialtjänsten består av ett frågebatteri med åtta item som respondenterna tar ställning till. Flera påståenden tillsammans kallas för ett frågebatteri och varje påstående benämns som ett "item" (ibid). Svarsalternativen respondenterna kan välja mellan är "Instämmer helt", "Instämmer delvis", "Varken instämmer eller tar avstånd", "Tar delvis avstånd" och "Tar helt avstånd". Utformningen av attitydfrågorna

¹ Fråga 1-4

² Tv, radio, tidningar, sociala medier etc.

grundar sig i Trekomponentsteorin om attityder som utvecklats av Rosenberg och Hovland (1960). Enligt Trekomponentsteorin formas attityder när individen kommer i kontakt med ett attitydobjekt. Attityden kan sedan observeras genom affektiva, kognitiva och beteenderesponser i förhållande till attitydobjektet (Rosenberg & Hovland 1960, s. 3). Frågorna i enkäten är således utformade för att mäta respondenternas känslor, tankar och (förväntat) beteende gentemot attitydobjektet, i detta fall socialtjänsten. Fördelningen på dessa är fråga 16³ som berör beteendekomponenten, fråga 10⁴ som berör den affektiva komponenten och resterande frågor berör den kognitiva komponenten.

4.3 Urval

Undersökningens population är socionomstudenter på Lunds universitet. Populationen har valts för att kunna besvara studiens frågeställningar eftersom studien intresserar sig för att analysera socionomstudenters attityder. Undersökningen använder sig av ett totalurval, vilket innebär att samtliga personer som ingår i populationen har möjlighet att delta (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 65). Detta innebär i praktiken att samtliga studenter på termin 1–7 på Socialhögskolan i Lund och Helsingborg fick möjlighet att delta. Socionomstudenter på Lunds universitet, till skillnad från andra universitet, har valts med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR), då det kan vara svårt att begära ut studenters mailadresser från andra skolor (SFS, 2022:444). Detta totalurval av socionomstudenter på Lunds universitet skulle dock även kunna betraktas som och diskuteras i termer av ett bekvämlighetsurval av samtliga socionomstudenter i Sverige. Ett bekvämlighetsurval innebär att forskaren väljer sin population utifrån det som är mest tillgängligt. Nackdelen med ett bekvämlighetsurval är att det inte är representativt för hela populationen (samtliga socionomstudenter i Sverige), utan i vårt fall enbart för socionomstudenterna på Lunds universitet (Bryman 2018, s. 243 f.). Representativiteten i urvalet kan även försämrats om svarsandelen är låg, oavsett om det är ett totalurval eller sannolikhetsurval (Hagevi & Viscovi 2016, s. 198 f.). Elektroniska enkäter är ofta förenat med externt bortfall vilket ökar risken för skevheter i resultatet (Bryman 2018, s. 290). Med hänsyn till risken för bortfall gjordes ett totalurval av socionomstudenterna i Lund och Helsingborg, för att därmed säkerställa att det finns tillräckligt många svar för att kunna genomföra en analys.

³ "socialtjänsten är en attraktiv framtida arbetsplats för dig"

⁴ "Jag har stort förtroende för socialtjänsten"

4.5 Tillvägagångssätt

4.5.1 Insamling av data

För att inhämta mailadresser till samtliga studenter på socionomprogrammet vid Socialhögskolan på Lunds universitet, kontaktade vi den centrala universitetsadministrationen som skickade oss mailadresserna i pappersdokument via posten. Sedan skrevs samtliga mailadresser in för hand i enkätprogrammet Sunet Survey (Lunds universitet, 2023) där datan lagrats. Sunet Survey är det program där enkäten har utformats för att sedan skickas ut till respondenterna med en förfrågan om deltagande. Genom att förmedla en förfrågan om att delta i enkäten har respondenterna själva fått följa en länk för att komma till enkäten. Enkäten öppnades 20/4 och stängdes 1/5. Via programmet har antalet besvarade enkäter kunnat följas och även ett påminnelsebrev kunnat skickas ut till de respondenter som inte besvarat enkäten fyra dygn efter första utskick då antalet svar per dygn hade minskat. Majoriteten av svaren skickades in under det första dygnet, sedan minskade svarsantalen markant och ökade sedan igen under första dygnet av påminnelseutskicket. Enkäten stängdes efter elva dagar till följd av en begränsad tidsram för studien samt för att vi bedömde att vi fått in tillräckligt många svar för att genomföra en analys. Datamaterialet för undersökningen har med detta tillvägagångssätt samlats direkt i Sunet Survey.

4.5.2 Bearbetning och analys av data

När all data samlats in via Sunet Survey och enkäten stängts kunde datan överföras till SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) (IBM u.å). Datan som överfördes var färdigkodad av Sunet Survey. För att skapa en överblick av materialet och samtliga variablers fördelningar skapades först frekvenstabeller i procent av enkätens frågor om attityder till och tidigare erfarenheter av socialtjänsten. Samtliga frågor i enkäten är kvalitativa variabler förutom ålder, vilket är en kvantitativ variabel (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 92 f.). Erfarenhet/kunskapsfrågorna utgör undersökningens oberoende variabeln, medan attityd utgör undersökningens beroende variabeln.

För att förenkla tolkningen av respondenternas attityder samt för att användas i undersökningens bivariata analys, skapades först ett index av undersökningens åtta frågor relaterade till attityd

gentemot socialtjänsten⁵. Innan indexet skapades fick en variabel⁶ vändas så att samtliga variabler var riktade åt samma håll, där negativ attityd gavs höga värden och positiv attityd fick låga värden. Detta innebar att lägsta möjliga värde kunde bli 8 och högsta möjliga värde kunde bli 40. Även ett Cronbachs Alpha-värde togs fram för indexvariabeln (0,807). Cronbach's Alpha utgör ett helhetsmått på hur de variabler som valts för indexet samvarierar, vilket redogörs på en skala mellan 0-1 där högt värde innebär stark samvariation. Stark samvariation mellan de ingående variablerna ger det sammansatta måttet (dvs. indexvariabeln) en hög intern reliabilitet (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 103 f.). Cronbach's Alpha-värdet bör överstiga 0,7 för att den interna reliabiliteten skall bedömas som tillräckligt hög, och för att de valda variablerna därmed ska vara lämpliga att slå ihop till ett index (ibid). När indexvariabeln hade skapats redovisades den i ett stapeldiagram samt genom att ta fram medelvärdet (17,03) på skalan mellan 8 (minimivärdet) och 34 (maximivärdet).

Fortsättningsvis skapades en indexvariabel relaterat till respondenternas skattningar av sina tidigare erfarenheter av socialtjänsten⁷. För att skapa denna indexvariabel kodades de ingående fyra variablerna om på en skala mellan minus 2 och plus 2, där en negativ skattning av den specifika erfarenheten fick positiva värden, en positiv skattning fick negativa värden och en neutral skattning kodades med noll. Skattningsfrågorna är följdfrågor som enbart besvarats av respondenter som svarat att de har erfarenheten, och detta resulterar i att det för skattningsfrågorna finns ett relativt stort internt bortfall (som varierar beroende på erfarenhet). Detta är inte ett problem när variablerna analyseras en i taget, men när variablerna slås ihop i en indexvariabel blir det sammanräknade bortfallet så stort att det inte finns många observationer kvar att analysera. För att hantera detta imputerade vi värden när vi skapade indexvariabeln, i den meningen att avsaknaden av en viss erfarenhet gav värdet noll för den erfarenheten (dvs. motsvarande en neutral skattning, se ovan) (Pauwels & Svensson 2008, s. 293). Detta tillvägagångssätt, dvs. att ersätta ett bortfall med ett visst värde, kan naturligtvis diskuteras, då det kan skapa osäkerhet i resultatet (Pauwels & Svensson 2008, s. 294). Det viktiga för denna undersökning är dock om skattningen av erfarenheten har värderats som positiv eller negativ. Avsaknaden av en erfarenhet skulle alltså kunna sägas motsvaras av en neutral (varken positiv

⁵ Fråga 9-16

⁶ Fråga 11

⁷ Fråga 5a, 6a, 7a, 8a.

eller negativ) skattning. Detta innebar att lägsta möjliga värde kunde bli minus 8 och högsta möjliga värde kunde bli plus 8. I likhet med förra indexvariabeln togs ett värde fram för Cronbach's Alpha (0,656), indexet har ett alfavärde som är lägre än 0,7, vi resonerar dock att detta saknar större betydelse eftersom det inte finns en självklar förväntad samvariation mellan respondenternas skattningar av olika erfarenheter av socialtjänsten. Dessutom kan Cronbach's Alpha ha påverkats av att vi har imputerat värden från respondenterna som hade bortfall på huvudfrågorna. Indexvariabeln redovisas i ett stapeldiagram med tillhörande medelvärde (2,27) på skalan mellan minus 6 (minimivärdet) och plus 3 (maximivärdet).

Vidare för att undersöka förhållandet mellan erfarenheter och attityder har ett antal bivariata analyser genomförts. Först har en sambandsanalys gjorts av indexskattningar av erfarenheter och index av attityder, där attityd utgör analysens beroende variabel. Eftersom indexvariabler behandlas som kvantitativa variabler, redovisas de i ett spridningsdiagram med en regressionslinje samt korrelationskoefficienten Pearsons r och ett signifikansvärde (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 148). Värdet av Pearsons r ligger på en skala mellan -1 och 1, ju längre ifrån 0-värdet desto starkare är sambandet mellan variablerna (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 149). Även värdet av R^2 , vilket innebär den andel varians på den beroende variabeln som kan förklaras av den oberoende variabeln har tagits fram och tolkats (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 156).

Vidare har en uppsättning sambandsanalyser gjorts för att analysera korrelationen mellan varje enskild erfarenhetsskattning⁸ och attitydindexet. Denna analys görs utifrån sambandsmättet Spearman's Rho eftersom variablerna för erfarenhetsskattningar är på en ordinalskala (Bryman 2018, s. 415). Värdet för Spearman's Rho och ett signifikansvärde har tagits fram och tolkats. Signifikansvärdet (p-värdet) går mellan 0-1 och utgör den procent av sambandet som riskerar ha uppkommit trots att sambandet inte finns i populationen (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 135). Något av vikt vid denna undersökning är att undersökningen har ett stort bortfall (se resultatavsnitt 6:1) vilket bidrar till en osäkerhet kring signifikansvärdet som inte fångas upp av signifikanstesten. Detta är betydelsefullt att ha i åtanke vid undersökningens analys och diskussion (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 141).

⁸ Fråga 5a, 6a, 7a, 8a

4.6 Tillförlitlighet

I kommande avsnitt diskuteras studiens reliabilitet och validitet i syfte att diskutera metodens möjligheter och begränsningar.

4.6.1 Reliabilitet

Reliabilitet innefattar undersökningens pålitlighet och följdriktighet (Bryman 2018, s. 207). Reliabiliteten kan mätas genom att observera om resultatet i en undersökning förblir lika om mätningen görs om på nytt eller om resultatet påverkas av tillfälliga eller slumpmässiga förutsättningar. Sådana tillfälligheter kan vara att individens värderingar eller beteenden kan ha förändrats efter det senaste mättillfället (2018, s. 72). Reliabilitet mäter stabilitet i undersökningens mått. Om respondenterna besvarar samma frågor igen vid ett senare tillfälle och får ett annat resultat än vid första svarstillfället, betraktas undersökningen som mindre stabilt och icke reliabelt (Bryman 2018, s. 77; Barmark & Djurfeldt 2020, s. 47).

Graden av stabilitet i en undersökning är svår att uttala sig om utifrån endast en mätning eftersom det inte går att bedöma måttens stabilitet (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 46 ff.). I den aktuella studien är det endast möjligt att genomföra undersökningen vid ett tillfälle till följd av tidsbegränsning. För att öka reliabiliteten i undersökningen har studiens enkätfrågor inspirerats av tidigare forskning som redan har testats. Inspiration har tagits för att utforma fråga 11⁹, fråga 14¹⁰ och fråga 15¹¹. Dessa tre påståendefrågor är avsedda att mäta attityder gentemot socialtjänsten. Frågorna är översatta och inspirerade av Kagan (2016, s. 330 f.)¹². Enkäten består även av egenformulerade frågor. För att öka reliabiliteten i våra egna frågor och svarsalternativ har en mindre pilotstudie genomförts. Pilotstudier genomförs i syfte att synliggöra eventuella brister i enkätens frågor, såsom svårförstådda och otydliga frågor samt om svarsalternativen inte är uttömmande (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 47 f.). Enkäten skickades ut till ett antal personer i vår närhet som fick komma med feedback som sedan togs i beaktning innan enkäten skickades till respondenterna. Pilotstudien är av stor betydelse för undersökningen eftersom respondenterna

⁹ "Socialtjänsten omhändertar barn utan rättsligt stöd."

¹⁰ "Socialarbetare inom socialtjänsten bryr sig om sina klienter."

¹¹ "Socialarbetare inom socialtjänsten använder sin makt på ett sätt som gynnar klienten."

¹² "SWs can decide to remove children from their homes.", "SWs don't really care about their clients, they are only doing their job." och "SWs are given too much authority."

inte har möjlighet att ställa följdfrågor eller få svar på eventuella oklarheter vid besvarande av enkäten (Bryman 2018, s. 332).

Attityd är det övergripande teoretiska begreppet som analysen kommer utgå ifrån. Attityd är dock ett brett begrepp som har olika betydelser och kan tolkas på flera olika sätt. För att öka chansen att undersökningens attitydfrågor mäter samma begrepp utifrån intern reliabilitet, är enkätfrågorna formulerade för att ge en så heltäckande bild som möjligt av det begrepp som ska mätas. En operationalisering har gjorts för att lyfta fram indikatorer på undersökningens teoretiska begrepp. Operationalisering är det förlopp som sker när ett teoretiskt begrepp bryts ner och övergår till frågor och svarsalternativ i en enkät (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 42 f.). Genom att mäta flera variabler för de begrepp som ska undersökas går det att se om svaren på de olika variablerna hänger ihop, det vill säga indikerar att de mäter samma begrepp. Detta har kontrollerats med hjälp av att ta fram Cronbach's Alpha i analysen (se ovan). En hög intern reliabilitet är en förutsättning för en hög begreppsvaliditet, det vill säga att måtten mäter det begrepp de är avsedda att mäta (Eliasson 2018, s. 16). I stället för att fråga respondenterna direkt vad de har för attityd till socialtjänsten, har begreppet attityd brutits ner till flera påståenden som respondenterna får ta ställning till.

Fortsättningsvis kan enkätens utformning påverka reliabiliteten (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 76). En väldigt lång och kompakt enkät med mycket svåra ord kan sänka respondenternas motivation till att läsa enkäten noggrant vilket kan resultera i lägre reliabilitet (ibid). Likaså kan svarsalternativ som "tvingar" respondenten att ta ställning genom att utelämna neutrala svarsalternativ skapa irritation hos respondenterna, vilket kan leda till att motivationen att tänka igenom sina svar bli lägre (2020, s. 54). För att höja reliabiliteten i enkäten ställs därför inte fler frågor än nödvändigt för att besvara studiens syfte och frågeställningar, och frågorna är korta och koncisa. Respondenterna ges även möjlighet att förhålla sig neutralt.

Vidare är enkät som undersökningsmetod alltid förenat med vissa risker. Respondenterna kan missförstå frågorna och svarsalternativen såväl som att enkätens konstruktör kan misstolka vad respondenterna menar med sina svar. Risken är att resultatet baserat på svaren i enkäten presenterar felaktiga slutsatser (Hagevi & Viscovi 2016, s. 22). Vi är införstådda i och öppna

med att vi som enkätkonstruktörer genom att vi utformar frågor och svarsalternativ, indirekt också påverkar det empiriska materialet, vilket består av respondenternas svar på våra frågor.

4.6.2 Validitet

Validitet handlar om undersökningens giltighet - om undersökningen mäter det som den avser att mäta (Eliasson 2018, s. 16). För att samla in empiriskt material används en enkät som mätinstrument. För att säkerställa att de frågor respondenterna besvarar verkligen speglar det som ska undersökas används variabler som efterliknar de teoretiska definitioner av begreppet som finns (Eliasson 2018, s. 16). Trekomponentsteorin och dess tillhörande komponenter: affektion, kognition och beteende, är tagna i beaktning vid utformningen av enkäten. Detta genom att minst en fråga ur undersökningens attitydfrågor är kopplad till varje komponent. Det finns dock alltid en risk för mätfel mellan variabler och teoretiska begrepp (Barmark & Djurfeldt 2020, s. 45 f.). Enkäten innehåller vissa frågor som innefattar självskattning av respondenterna. Här finns en medvetenhet om att självskattning är förenat med en risk för felbedömning samt att respondenterna kan överskatta eller underskatta sig själva (Hagevi & Viscovi 2016, s. 61).

Vidare lyfter Breckler (1984) flera väsentliga kriterier för undersökningar som använder Trekomponentsteorin som bör beaktas för att uppnå en hög validitet. För att uppnå hög validitet bör både verbala och icke-verbala mått insamlas (1984, s. 1193 f.). Verbala mått kan innebära, som i detta fall, svar på ett frågeformulär. Det kan även innebära direkta svar på frågor, exempelvis genom en intervju. Icke-verbala mått kan mätas genom exempelvis observation eller undersökning av hjärtfrekvens. En respondents verbala svar utgår från deras kognitiva system (Breckler 1984, s. 1191). Enligt Breckler (1984) har dock respondenterna inte full tillgång till eller medvetenhet om sina känslor eller beteendetendenser. När enbart verbala mått används, som i denna undersökning, finns det därför en risk för att respondenternas svar inte är helt sanningsenliga (1984, s. 1193). Insamlingen av det empiriska materialet bör dessutom ske i närvaron av det attitydobjekt som undersöks. Breckler (1984) använder en orm som ett exempel på ett attitydobjekt. Författaren menar att avsaknaden av ormen på plats vid insamling av empiri kan skapa skevhet i materialet då ett närvarande attitydobjekt (ormen) kan väcka känslor eller beteenden som individen annars inte är medveten om (1984, s. 1193). Det är dock inte möjligt att attitydobjektet, i detta fallet socialtjänsten, är närvarande när respondenterna besvarar enkäten.

Vi anser att avsaknaden av socialtjänsten vid besvarande av enkäten inte kommer skapa skevheter i materialet eftersom socialtjänsten inte behöver vara närvarande för att respondenterna ska kunna uppge sina erfarenheter och sedan resonera kring dessa. Däremot menar vi att respondenter som inte har egna direkta erfarenheter av kontakt med socialtjänsten som klient eller anhörig riskerar att inte vara fullt medvetna om sina tankar och känslor om myndigheten i fråga. Avslutningsvis förespråkar Breckler (1984) upprepade undersökningar för att minska mätfel och öka validiteten (1984, s. 1193). Samtliga ovanstående kriterier gällande att mäta både verbala och icke verbala mått, närvaron av attitydobjektet samt upprepade mätningar kommer inte kunna uppfyllas inom ramen för denna undersökning, vilket enligt Breckler (1984) kan sänka validiteten. Detta innebär att det kan uppstå ett systematiskt mätfel där det finns ett medvetet glapp mellan undersökningens teoretiska begrepp och valda variabler (Barmark och Djurfeldt 2020, s. 45 f.).

Fortsättningsvis innefattar den interna validiteten hållbarheten i ett kausalt samband mellan undersökningens variabler (Bryman 2018, s. 73). En hög intern validitet innebär att det går att styrka att studiens oberoende variabel orsakat förändringen i den beroende variabel (ibid). Denna undersökning genomförs som en tvärsnittsstudie, vilket innebär att det empiriska materialet har samlats in vid ett tillfälle. Detta innebär en tveksamhet i variablernas orsaksriktning då det inte med säkerhet går att styrka att den oberoende variabeln (erfarenheter av socialtjänsten) uppkom före den beroende variabeln (attityd gentemot socialtjänsten) (Bryman 2018, s. 216). För att kunna uttala sig om variablernas kausalitet bygger undersökningens analys på teoretiska grunder utifrån Trekomponentsteorin. Det finns dock alltid en risk för att slutsatserna med denna forskningsdesign kan vara felaktiga (Bryman 2018, s. 216). Det går inte med säkerhet att säga att det inte finns fler faktorer som påverkar relationen mellan variablerna, vilket kan resultera i ett skenbart orsaksförhållande (Bryman 2018, s. 73). Vi är därför öppna med det faktum att det kan finnas andra variabler utöver tidigare erfarenheter som kan påverka socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten och att våra resultat delvis hade kunnat modifieras om sådana variabler hade kontrollerats för i analysen (se avsnittet sammanfattning och avslunde kommentar).

Även hänsynstagande gällande undersökningens externa validitet, även kallad generaliserbarhet, har tagits. Den externa validiteten innebär i vilken utsträckning resultatet kan generaliseras

utanför det urval som gjorts (Bryman 2018, s. 216 f.). För att uppnå en hög extern validitet eftersträvas ett representativt urval för att i stor omfattning kunna utesluta skevhet, även kallat bias (ibid). Undersökningen har använt sig av ett totalurval för hela populationen socionomstudenter på Lunds universitet, vilket innebär att resultaten – det stora bortfallet till trots – kan betraktas ha hög validitet för gruppen socionomstudenter vid Lunds universitet (Bryman 2018, s. 254).

4.7 Arbetsfördelning

Vi är två studenter som har skrivit denna kandidatuppsats, Alexandra Ryhle och Ida Haag Bengtsson. Den största delen av arbetet har varit gemensamt, med undantag för separat litteratursökning. För att underlätta skrivandet av uppsatsen har arbetet delats upp inom uppsatsens olika rubriker. Skrivandet har skett i ständig dialog med varandra med ambitionen att arbetet i högsta möjliga grad ska vara gemensamt och texten ska vara sammanhängande att läsa. Även bearbetning och analys av datamaterialet i SPSS har genomförts gemensamt.

4.8 Litteratur- och databassökning

De primära databaserna som använts för att inhämta vetenskaplig litteratur är LUB-search, Google Scholar, LIBRIS, Scopus och DiVA portal. Sökorden som främst använts är: “Social work*”, “Social services”, “Attitudes*”, “Attityder*”, “Attitudes social work”, “Attityder socialtjänsten”, “Attitudes students”, “Attitude theory”, “Tripartite model of attitudes”, “Students” och “Socionomstudenter”. DiVA portal har använts för att hitta relevant vetenskaplig litteratur som hänvisats till i elevarbeten på kandidat- och masternivå. Samtliga artiklar som används har genomgått peer-review, vilket visar på en hög vetenskaplig kvalitet.

5. Etiska överväganden

Att bedriva forskning är både viktigt och nödvändigt för individens och samhällets utveckling, detta ingår i forskningskravet. Forskningskravet måste samtidigt ställas gentemot kraven på individens rätt till skydd mot skada, förödmjukelse eller kränkningar samt mot otillbörlig insyn i deras livsförhållanden, vilket ingår i individskyddskravet. Individskyddskravet är en central utgångspunkt för forskningsetiska överväganden (Vetenskapsrådet 2002, s. 5). Obetydlig skada

ska dock inte hindra viktig forskning. Det krävs en vägning mellan forskningskravet och individskyddskravet (Vetenskapsrådet 2017, s. 13). Undersökningen i detta fall anses vara viktig eftersom den kan bidra med nya perspektiv på viktiga frågor som berör socialarbetare och det sociala arbetet. Erfarenheter av socialtjänsten kan i vissa fall uppfattas som ett känsligt ämne för vissa respondenter. Däremot är frågorna i enkäten övergripande och intresserar sig inte för enskilda individers beskrivna upplevelser. Vi anser således utifrån ett etiskt perspektiv att det inte finns något hinder för att genomföra undersökningen samt att den är etisk försvarbar. All forskning måste ta hänsyn till fyra forskningsetiska huvudkrav: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *nyttjandekravet* och *konfidentialitetskravet* (Vetenskapsrådet 2002, s. 6).

Informationskravet har tagits i beaktning genom att respondenterna har mottagit ett informationsmejl som består av information om studiens syfte, villkoren för deras deltagande, inhämtning av samtycke samt behandling av personuppgifter. Informationsmejlet avslutades med kontaktuppgifter till vi som genomför undersökningen och till vår handledare för möjligheten att ställa fler frågor.

Samtycke har inhämtats genom att informera respondenterna i informationsmejlet att de ger sitt informerade samtycke till att delta i studien genom att klicka på länken till webbenkäten och fylla i den. Respondenterna informerades återigen om samtycke i påminnelsemejlet.

Fortsättningsvis ställer Konfidentialitetskravet krav på att respondenternas personuppgifter ska hanteras med största möjliga konfidentialitet och förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem. Samtliga uppgifter där enskilda individer kan identifieras ska lagras och hanteras på ett sådant sätt att utomstående inte kan identifiera dem eller komma åt uppgifterna (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). Inom ramen för informationsskydd ska individers personliga uppgifter bland annat behandlas på ett säkert och lagenligt sätt, inte sparas längre än vad som är nödvändigt samt inte bestå av mer information än vad som krävs för studiens syfte (Bryman 2018, s. 173). I informationsmejlet informerades respondenterna om konfidentialitet och behandlingen av deras personuppgifter där det framgick i vilket syfte uppgifterna skulle användas i samt att allt material som samlats in kommer att förstöras när studien är klar och inlämnad. I enkäten efterfrågas inte mer information än vad som är nödvändigt för att genomföra

undersökningen. Studenternas mailadresser begärdes ut via post och skrevs in för hand i enkätprogrammet Sunet Survey för att därigenom skicka informationsmejlet och inbjudan till att delta i undersökningen. Det är viktigt att förvara data på ett säkert sätt för att det inte ska komma bort, bli stulet eller hamna i fel händer (Denscombe 2018, s. 452). Pappersdokumenten med studenternas mailadresser förvarades därför inlåst i våra bostäder där ingen utomstående kommer åt dem. Datamaterialet lagrades sedan på våra datorers hårddiskar som endast vi kommer åt.

Avslutningsvis enligt nyttjandekravet får enskilda uppgifter endast användas inom ramen för forskningens ändamål. Kravet innebär att enskilda uppgifter som har samlats in inte får användas i andra icke-vetenskapliga syften såsom kommersiellt bruk eller vid beslut eller åtgärder som direkt påverkar den enskilde utan deras medgivande (Vetenskapsrådet 2002, s. 14).

Respondenterna har genom informationsmejlet informerats om att deras uppgifter endast kommer användas inom ramen för c-uppsatsen och således inte användas i något annat syfte.

6. Resultat

I detta avsnitt presenteras resultatet av enkäten utifrån studiens frågeställningar: *“Hur ser socionomstudenters attityder ut mot socialtjänsten?”* och *“Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?”*. Enkäten skickades till 954 studenter varav 256 respondenter besvarade enkäten, vilket indikerar en svarsfrekvens på 27 procent och ett bortfall på 73 procent. Den yngsta respondenter är 18 år och den äldsta är 56 år, medelvärdet för respondenternas ålder är 25. Sammanlagt deltog 89,5 procent kvinnor och 10,2 procent män samt en som identifierar sig med en annan könstillhörighet. Respondenternas terminstillhörighet var relativt jämnt fördelat, med flest studenter på termin 6. Fördelningen av terminstillhörighet ser ut som följande: Termin 1 (13,7%), Termin 2 (10,9%), Termin 3 (12,9%), Termin 4 (14,5%), Termin 5 (13,7%), Termin 6 (18,8%) och Termin 7 (15,6%). Majoriteten av respondenterna studerar i Lund (60,9%) och resterande (39,1%) studerar i Helsingborg.

6.1 *Hur ser socionomstudenters attityder ut mot socialtjänsten?*

I detta resultatavsnitt redogörs socionomstudenternas attityder gentemot socialtjänsten (se Tabell 1) i en frekvenstabell.

Tabell 1: *Socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten (n=256)*

Attitydpåstående om socialtjänsten	Instämmer helt	Instämmer delvis	Varken instämmer eller tar avstånd	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd
Socialtjänsten gör ett bra jobb	12,1%	70,7%	13,3%	3,9%	0%
Jag har stort förtroende för socialtjänsten	14,1%	56,6%	14,5%	11,7%	3,1%
Socialtjänsten omhändertar barn utan rättsligt stöd	0%	2,7%	10,2%	22,7%	64,5%
Socialtjänsten bedriver ett viktigt arbete för att hantera sociala problem i samhället	64,8%	30,5%	2,3%	2%	0,4%
Individer och familjer i behov av socialtjänsten får den hjälp de har rätt till	5,5%	54,7%	20,3%	18,8%	0,8%
Socialarbetare inom socialtjänsten bryr sig om sina klienter	20,3%	51,2%	21,5%	6,3%	0,8%
Socialarbetare inom socialtjänsten använder sin makt på ett sätt som gynnar klienten	10,9%	52%	28,5%	8,2%	0,4%
Socialtjänsten är en attraktiv framtida arbetsplats för dig	16,8%	40,2%	16%	19,1%	7,8%

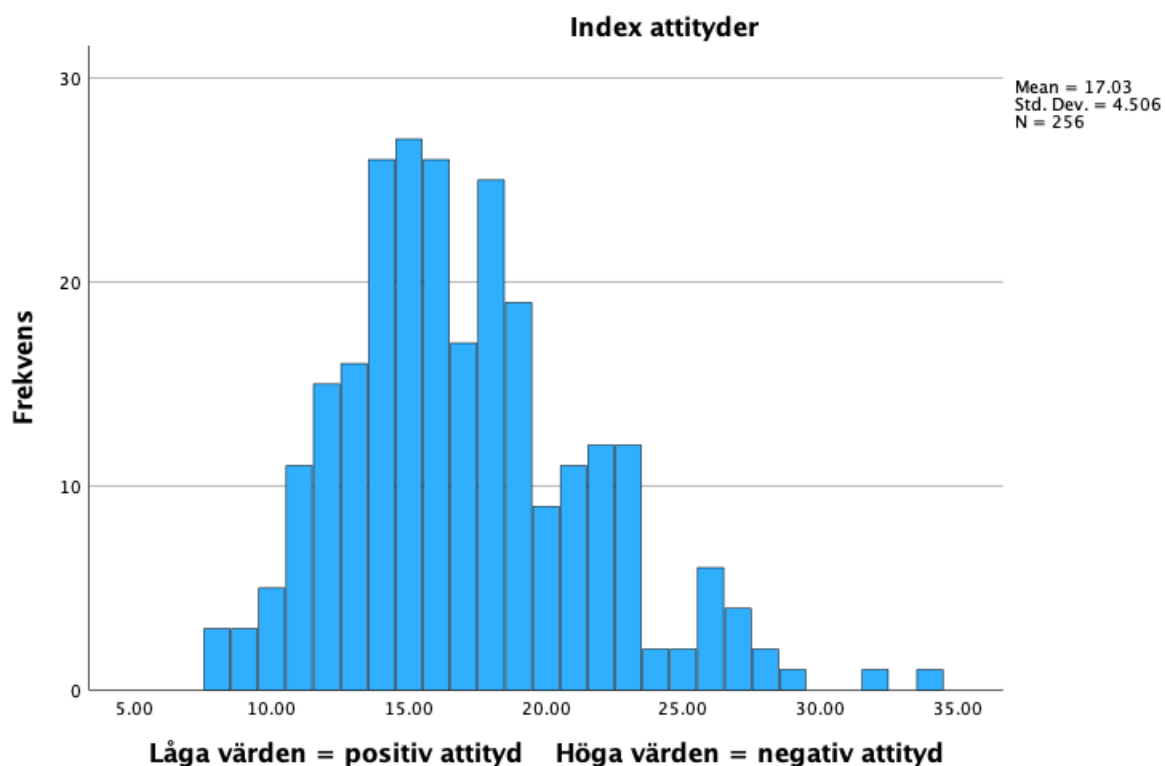
Om vi i tolkningen av tabellen slår ihop respondenterna som har svarat ”Instämmer helt” och ”Instämmer delvis” ser vi att det påstående som flest respondenter ställer sig positiv till är “Socialtjänsten bedriver ett viktigt arbete för att hantera sociala problem i samhället” (95,3%), följt av “Socialtjänsten omhändertar barn utan rättsligt stöd”¹³ (87,2%), “Socialtjänsten gör ett bra jobb” (82,8%), “Socialarbetare inom socialtjänsten bryr sig om sina klienter” (71,5%), “Jag har stort förtroende för socialtjänsten” (70,7%), “Socialarbetare inom socialtjänsten använder sin makt på ett sätt som gynnar klienten” (62,9%), “Individer och familjer i behov av socialtjänsten

¹³ Detta påstående är en variabel som har en annan riktning än övriga påståenden, vilket innebär att “Ta delvis avstånd” och “Tar helt avstånd” innebär en positiv attityd. Dessa två svarsalternativen har således slagits ihop och presenteras ovan i procent.

får den hjälp de har rätt till” (60,2%) och slutligen “Socialtjänsten är en attraktiv framtida arbetsplats för dig” (57%).

Nästa steg i analysen är att ta ett samlat grepp om attityderna, genom att titta på fördelningen av en indexvariabel, vilken består av samtliga ovan presenterade påståendena om socialtjänsten (se variabelbeskrivningen i metodkapitlet). Diagram 1 nedan visar ett histogram med tillhörande medelvärde och spridningsmått.

Diagram 1: *Indexvariabel av attityd* (n=256)

Cronbachs alpha: 0,807

Min: 8

Max: 34

Diagrammet illustrerar en positiv snedfördelning vilket indikerar att majoriteten av respondenterna har en positiv attityd snarare än en negativ attityd. Genom diagrammet kan vi även se att enbart ett fåtal respondenter ligger på höga (dvs. mycket negativa) värden, men att det ändå finns en tydlig spridning i attityderna. Indexet har ett medelvärde på 17,3 på en skala mellan 8-40. Standardavvikelsen (4,506) indikerar att det finns en viss spridning kring medelvärdet.

6.2 Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?

Nedan redovisas andelen procent som svarat att de har erfarenhet av socialtjänsten, vilket redovisas i en frekvenstabell. Syftet med frekvenstabellen är att ge en översiktlig bild av erfarenheterna innan vi går vidare med erfarenheternas följdfrågor och deras koppling till respondenternas attityder.

Tabell 2: Socionomstudenters tidigare erfarenheter av socialtjänsten (n=256)

Erfarenheter av socialtjänsten	Ja	Nej	Vet ej	Vill ej svara
Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (Som klient eller anhörig)	53,5%	39,8%	6,6%	
Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media? (Ex: tv, radio, tidningar, sociala medier etc.)	93,8%	6,3%		
Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (Som klient eller anhörig)	23,8%	75%		1,2%
Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?	37,1%	62,9%		

Tabellen visar att den erfarenhet som flest respondenter svarat är “Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media? (Ex: tv, radio, tidningar, sociala medier etc.)” (93,8%), följt av “Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (som klient eller anhörig)” (53,5%), “Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?” (37,1%) och slutligen “Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (som klient eller anhörig)” (23,8%). Tabellen visar att nästan hundra procent av respondenterna brukar se eller höra om socialtjänsten i media medan knappt en av fyra respondenter har svarat att de har egna erfarenheter av kontakt med socialtjänsten som klient eller anhörig.

Vidare presenteras respondenternas skattning av sina erfarenheter nedan i ytterligare en frekvenstabell där varje erfarenhetsskattning består av de respondenter som tidigare svarat ja på att de har den specifika erfarenheten.

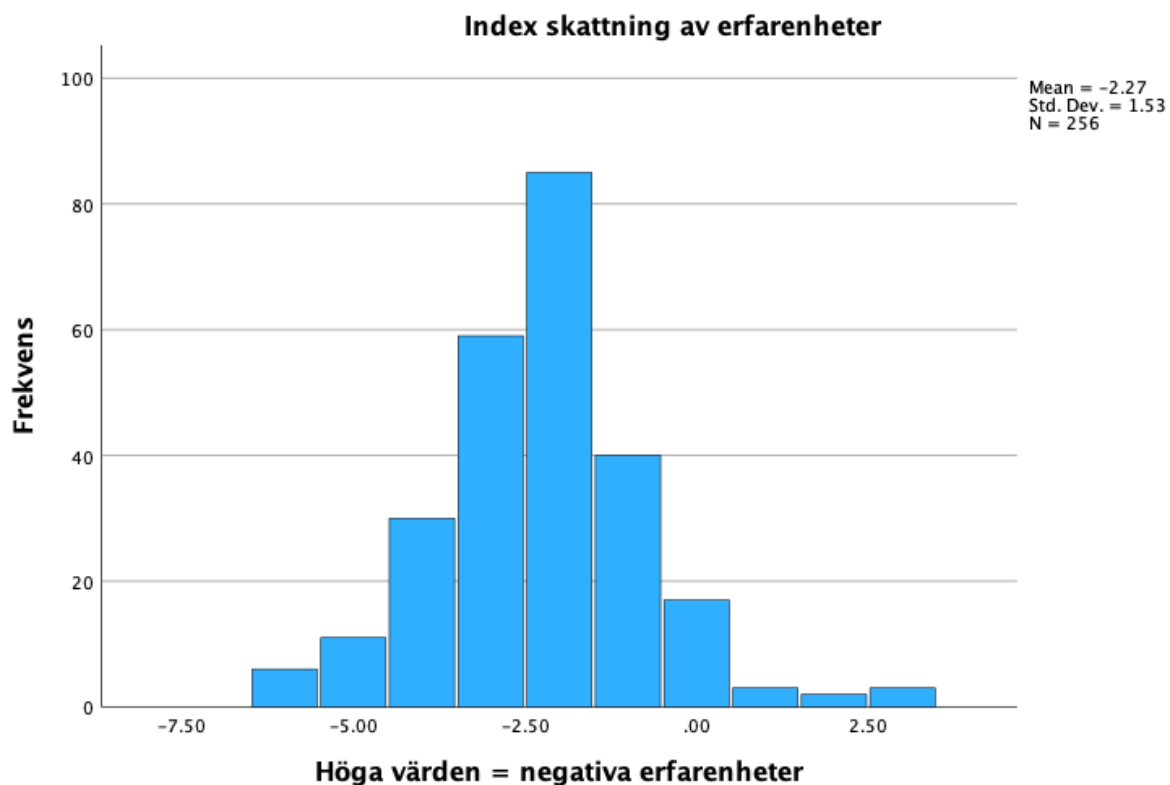
Tabell 3: Skattning av tidigare erfarenheter av socialtjänsten (n=61-238)

Skattning erfarenheter av socialtjänsten	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt
Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (som klient eller anhörig)	5,4%	24,8%	27,1%	33,3%	9,3%
a) Om ja, hur uppfattar du att deras erfarenhet/erfarenheter var generellt?					
n=129 (50,4% av 256)					
Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media? (Ex: tv, radio, tidningar, sociala medier etc.)	0%	0,4%	9,2%	71,8%	18,5%
a) Om ja, hur uppfattar du att socialtjänsten brukar framställas i media?					
n=238 (93% av 256)					
Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (Som klient eller anhörig)	6,6%	32,8%	26,2%	19,7%	14,8%
a) Om ja, hur var din upplevelse/dina upplevelser generellt?					
n=61 (23,8% av 256)					
Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?	24,2%	60%	8,4%	6,3%	1,1%
a) Om ja, hur var din upplevelse/dina upplevelser generellt?					
n=95 (37,1% av 256)					

Om vi i tolkningen av tabellen slår ihop respondenterna som har svarat “Ganska dåligt” och “Mycket dåligt” visar tabellen att den erfarenhet som flest respondenter skattat som negativt är “Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media?” (90,3%) följt av “Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (som klient eller anhörig)” (42,6%), “Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (som klient eller anhörig)” (34,5%), och slutligen “Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?” (7,4%). Tabellen redovisar svarsfrekvens i giltig procent, vilket innebär att hundra procent består av de respondenter som besvarat följdfrågorna.

För att gå vidare i analysen presenteras nedan respondenternas skattning av sina erfarenheter genom att titta på fördelningen av en indexvariabel, vilken består av samtliga ovan presenterade erfarenhetsskattningar (se variabelbeskrivningen i metodkapitlet). Diagram 2 nedan visar ett histogram med tillhörande medelvärde och spridningsmått.

Diagram 2: Indexvariabel av erfarenhetsskattningar (n=256)

Cronbachs alpha: 0,656.

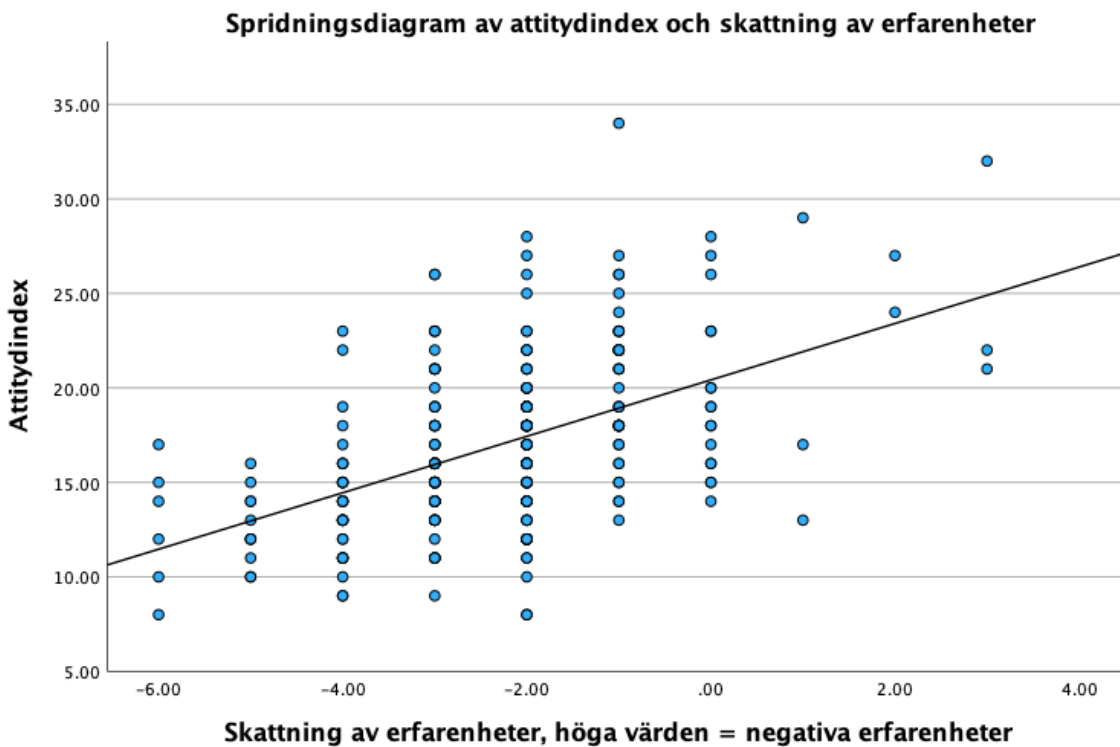
Min: - 6

Max: 3

Diagrammet illustrerar en positiv snedfördelning och indikerar att majoriteten av respondenterna har skattat sina erfarenheter som positiva. Genom diagrammet kan vi även se att enbart ett fåtal respondenter ligger på höga värden (dvs. negativa erfarenheter), men att det ändå finns en tydlig spridning i attityderna. Indexet har ett medelvärde på -2,27 på en skala mellan minus 8 och plus 8. Standardavvikelsen (1,53) indikerar att det finns en viss spridning kring medelvärdet.

Nästa steg i analysen är att undersöka sambandet mellan respondenternas attityder och skattning av tidigare erfarenheter av socialtjänsten i form av en bivariat analys, vilken består av samtliga ovan presenterade indexvariabler (se variabelbeskrivningen i metodkapitlet). Diagram 3 nedan visar ett spridningsdiagram med tillhörande sambandsmått och p-värde.

Diagram 3: *Spridningsdiagram av attitydindex och erfarenhetsskattningar (n=256)*

Pearson's r: 0.507

Sig. (2-tailed): < 0.001

R² Linear: 0,257

Diagrammet illustrerar att det finns ett positivt samband mellan respondenternas värderingar av deras erfarenheter och deras attityder till socialtjänsten, i den meningen att negativa erfarenheter hänger ihop med negativa attityder och vice versa. R² värdet för spridningsdiagrammet är 25,7 procent, vilket är den andel av variationen i attityderna som kan antas förklaras av respondenternas erfarenhetsskattningar. Pearson's r indikerar att sambandet mellan attityder och erfarenhetsskattningar är ganska starkt (över 0,5). Korrelationen är statistiskt signifikant med ett p-värde på < 0.001.

Vidare för att analysera skillnader mellan de olika erfarenhetsskattningar och attityder görs ytterligare en bivariat analys vilken består av attityd-indexvariabeln i diagram 1 samt samtliga variabler från erfarenhetsskattningarna i tabell 3. Analysen presenteras nedan i form av en korrelationsanalys med tillhörande sambandsmått och p-värde.

Tabell 4: *Korrelationskoefficient av attitydindex och erfarenhetsskattningar (n=61-238)¹⁴*

Erfarenhetsskattningar		Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (som klient eller anhörig)	Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media? (Ex: tv, radio, tidningar, sociala medier etc.)	Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (som klient eller anhörig)	Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?
Attitydindex	Korrelationskoefficient Spearman's Rho	.352	.153	.590	.658
	Sig. (2-tailed)	<.001	.018	<.001	<.001
	N	129	238	61	95

Tabellen visar sambandet mellan erfarenhetsskattningar och attityder utifrån sambandsmättet Spearman's Rho. Tabellen illustrerar att det samband som är starkast är erfarenhetsskattningen av

¹⁴ Erfarenhetsskattningarna har olika antal respondenter beroende på hur många som har svarat att de har en av de ovanstående erfarenheterna.

“Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?” (0,658), följt av “Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (som klient eller anhörig)” (0,590), “Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (som klient eller anhörig)” (0,352) och slutligen erfarenhetsskattningen av “Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media? (Ex: tv, radio, tidningar, sociala medier etc.)” (0,153). Resultaten är signifikanta med p-värdet $<0,001$ på erfarenhetsskattningen 1, 3 och 4. Erfarenhetsskattning två är signifikant med p-värdet 0.018. Erfarenhetsskattningarna har olika antal respondenter beroende på hur många som har svarat att de har en av de ovanstående erfarenheterna.

7. Analys och diskussion

7.1 Frågeställning 1: Hur ser socionomstudenters attityder ut mot socialtjänsten?

Resultatet som redovisas i tabell 1 och diagram 1 visar att majoriteten av respondenterna har en positiv attityd gentemot socialtjänsten. I diagram 1 som redovisar index på attityder, går det att urskilja en positiv snedfördelning med ett medelvärde på 17,3 på en skala mellan 8-40. Standardavvikelsen (4,506) indikerar dock att det finns en medelstor spridning kring medelvärdet. Trots att majoriteten är positivt inställda går det att urskilja att respondenterna svarat “Instämmer delvis” i större utsträckning än “Instämmer helt” på samtliga påståendefrågor förutom i fråga fyra¹⁵. Detta kan tolkas som att respondenterna är positiva, men inte i högsta möjliga grad. Trots att resultatet visar att respondenterna har en positiv attityd gentemot Socialtjänsten, finns det skillnader i hur respondenterna har besvarat de olika påståendena. Exempelvis instämmer 82,8 procent att “Socialtjänsten gör ett bra jobb”, medan endast 62,9 procent instämmer i att “Socialarbetare inom socialtjänsten använder sin makt på ett sätt som gynnar klienten” respektive 60,2 procent som instämmer i att “Individer och familjer i behov av socialtjänsten får den hjälp de har rätt till”. Det som är anmärkningsvärt är att resultatet visar att 82,8 procent av respondenterna instämmer i att socialtjänsten gör ett bra jobb, samtidigt är det färre som instämmer i att socialarbetare inom socialtjänsten använder sin makt på ett sätt som gynnar klienten samt att klienter får den hjälp som de har behov av, vilket visar på en skillnad på ≈ 20 procent.

¹⁵ “Socialtjänsten bedriver ett viktigt arbete för att hantera sociala problem i samhället”

Resultatet är nämnvärt eftersom det går emot vårt antagande om att socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten är negativa i större grad än positiva. Detta antagande grundar sig i tidigare forskning om attityder gentemot socialtjänsten och socialarbetare. Exempelvis som nämnt i kunskapsläget anses media vara en bidragande faktor till att negativ information om socialtjänsten sprids (Legood et al. 2016, s. 1878 ff.). Den negativa attityden gentemot socialtjänsten bekräftas i tidigare forskning av Tham och Lynch (2014) som lyfter att socionomstudenter i deras studie värderade socialtjänsten som den minst attraktiva framtida arbetsplatsen (Tham & Lynch 2014, s. 710). Dock finns det även forskning som visar motsatsen. LeCroy och Stinson (2004) framhäver att 59 procent av respondenterna i deras studie (allmänheten i Amerika), skattade sina erfarenheter av socialt arbete som positiva, 80 procent ansåg att socialarbetare är viktiga samt 85 procent ansåg att socialarbetares jobb gör skillnad (LeCroy & Stinson 2004, s. 172 & s. 169). Även resultatet i Tham & Lynch (2014) undersökning kan bestridas i denna aktuella studie eftersom resultatet visar att majoriteten av respondenterna (57%) har svarat att de ser socialtjänsten som en attraktiv framtida arbetsplats (se tabell 1). Det är dock viktigt att understryka att Tham och Lynch (2014) undersökning inte kan generaliseras till hela populationen av socionomstudenter eftersom studien är baserad på ett begränsat antal studenter i Sverige och Australien (2014, s. 704). Vi ser dock fortfarande ett syfte med att lyfta att resultatet i deras undersökning skiljer sig från resultatet i den aktuella studien. Dock hänvisar mycket av redovisad tidigare forskning till allmänhetens attityder. Det går att anta att socionomstudenter är mer positiva till socialtjänsten än allmänheten eftersom de har valt ett yrke som dominerar inom socialtjänsten, samt eftersom de sannolikt även får tillgång till en positiv bild av socialtjänsten genom socionomutbildningen.

7.2 Frågeställning 2: Finns det samband mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder?

7.2.1 Hypotes 1

Nedan presenteras en analys och diskussion av undersökningens första hypotes: *Negativa erfarenheter av socialtjänsten formar negativa attityder*. Hypotesen prövas i diagram 3 i resultatavsnittet genom ett spridningsdiagram. Genom att ta fram Pearson's r fick vi fram ett

värde på 0.507, vilket indikerar att sambandet mellan respondenternas attityder och skattning av deras erfarenheter av socialtjänsten är ganska stark. Slutsatsen som kan dras är att det finns samband mellan negativa attityder och negativa erfarenheter. Resultatet är signifikant med ett värde på < 0.001 .

Sambandet mellan respondenternas erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder till myndigheten kan förstås med hjälp av Rosenberg och Hovlands (1960) trekomponentsteori om attityder. Utifrån Trekomponentsteorin kan sambandet ovan förklaras genom att respondenterna direkt eller indirekt kommit i kontakt med socialtjänsten, som är studiens "attitydobjekt". Enligt Rosenberg och Hovland (1960) avgör erfarenheter vilken attityd som sedan formas till attitydobjektet (Rosenberg & Hovland 1960, s. 1). I kontakten/erfarenheten av socialtjänsten, har respondenterna reagerat på attitydobjektets olika stimuli, vilket innebär att erfarenheterna av socialtjänsten har givit respondenterna olika intryck och känslor. Respondenternas erfarenheter har sedan skapat en benägenhet att reagera på attitydobjektet (socialtjänsten) på ett visst sätt, vilket tar sig uttryck i deras attityder som är i en viss positiv eller negativ grad.

7.2.2 Hypotes 2

Nedan presenteras analys och diskussion av undersökningens andra hypotes: *Egna erfarenheter av kontakt med socialtjänsten som klient eller anhörig som varit negativa formar negativa attityder i större utsträckning än andra erfarenheter*. Hypotesen prövas i tabell 4 i resultatavsnittet som redovisas genom att ta fram en korrelationskoefficient. Tabellen visar att den erfarenhetsskattning som har högst samband med attityd är erfarenheten av att arbeta eller praktisera inom socialtjänsten. Signifikansvärdet (p-värdet) för detta resultat är 0,001. Eftersom värdet är under 0.05, vilket är den valda gränsen för ett signifikant värde i den här studien, innebär det att värdet är signifikant. P-värdet kan tolkas som att vi med 99,9 procent säkerhet kan anta att det finns ett statistiskt signifikant samband mellan variablerna. Sambandet (dvs. värdet på Spearmans rho) är högre för erfarenhetsskattningen av att arbeta eller praktisera inom socialtjänsten än för skattningen av egen erfarenhet av kontakt med socialtjänsten som klient eller anhörig. Därmed kan hypotes två inte bekräftas eftersom egna erfarenheter av att arbeta eller praktisera inom socialtjänsten är den variabel med störst påverkan på respondenternas attityd gentemot socialtjänsten (se tabell 4). Det är dock ingen stor skillnad mellan de två

erfarenheterna och skattningen av egna erfarenheter som klient eller anhörig (se tabellen ovan). Skattningen av egna erfarenheter är därför nästan likställt med skattningen av arbete eller praktik.

7.2.3 Sambandet mellan studenternas tidigare erfarenheter av socialtjänsten och deras attityder

Nedan kommer en analys och diskussion genomföras utifrån tabell 4, som presenteras i studiens resultatdel. Den variabel med starkast samband mellan erfarenhetsskattning och attityd var om respondenten arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten, vilket har ett ganska starkt samband utifrån Spearman's Rho med ett värde på 0,658. Detta är intressant att diskutera i förhållande till tidigare forskning eftersom detta överensstämmer med Dennison, Poole & Qaqish (2007) vars resultat visade på att den variabel med störst påverkan på respondenternas attityd gentemot socialt arbete var om respondenten själv hade arbetat med socialt arbete (Dennison, Poole & Qaqish 2007, s. 357 ff.). En delförklaring till detta skulle kunna vara, vilket Albarracin och Shavitt (2018) lyfter, att individens sociala nätverk har betydelse för förandet av deras attityd (Albarracin och Shavitt 2018, s. 313). Albarracin och Shavitt (2018) förklarar att en individ tenderar att dela samma attityder och beteende som andra i samma sociala grupp genom en process som kallas för socialt inflytande (ibid). För många av respondenterna kanske erfarenheten av att arbeta eller praktisera inom socialtjänsten är den senaste erfarenheten och den som är lättast att minnas, vilket skulle kunna förklara varför det är den erfarenhet med starkast samband till attityd.

Att erfarenhetsskattningen av att ha arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten har starkast samband med attityderna gentemot socialtjänsten som undersökts i studien, kan jämföras med resultatet i Nilsson och Landsteds (2022) studie. Nilsson och Landsteds (2022) studie visade att egna erfarenheter av att vara klient eller anhörig till en klient hos socialtjänsten var den grupp med starkast samband med ett lågt förtroende för socialtjänsten (Nilsson & Landstedt 2022, s. 1382). Även resultaten i LeCroy och Stinsons (2004) studie visar att den källan som bedömdes ha störst betydelse för förandet av respondenternas attityder till socialt arbete var genom egna erfarenheter som klient eller som anhörig till klient (2004, s. 172). Dock är det relevant att

nämna att både Nilsson och Landstedts (2022) samt LeCroy och Stinsons (2004) studier undersöker allmänheten och undersöker inte erfarenheten av att ha arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten. Trots att skattningen av egna erfarenheter som klient eller anhörig hos socialtjänsten inte var den erfarenhet med högst samband med attityd finns det fortfarande ett ganska starkt samband på 0,590, med ett p-värde på 0,001. Att det finns ett starkt samband mellan attityd och egen erfarenhet som klient eller anhörig hos socialtjänsten stödjer det som Grosse (2012) påpekar, att egna erfarenheter av kontakt med socialtjänsten påverkar graden av tillit och förtroende. I denna studie har 23,8 procent av respondenterna uppgett att de har egna erfarenheter som klient eller anhörig till en klient hos socialtjänsten medan 37,1 procent svarat att de har erfarenheter av att arbeta eller praktisera inom socialtjänsten. Detta visar att erfarenhet av arbete eller praktik inom socialtjänsten, som är den variabeln som med starkast samband till attityd, samtidigt har en större svarsfrekvens som är nästan dubbelt så stor som de som svarat att de har erfarenhet som klient eller anhörig till klient. Denna skillnad i svarsfrekvens är därför viktig att ha i åtanke när resultatet tolkas, även om antalet svarande inte påverkar storleken på korrelationskoefficienten.

Fortsättningsvis går det att urskilja något anmärkningsvärt i resultatet kopplat till respondenternas erfarenhet av socialtjänsten i media. I tabell 2 illustreras det att 93,8 procent av respondenterna har svarat att de har erfarenheter av att se eller höra om socialtjänsten i media, av dessa respondenter är det 0 procent som svarat att socialtjänsten framställs som mycket bra i media och endast 0,4 procent som svarat att socialtjänsten framställs som ganska bra i media (se tabell 3). Erfarenheten relaterad till media är således den erfarenhet respondenterna skattade lägst. Det är även den erfarenhetsskattning som har svagast samband med respondenternas attityder (se tabell 4). Korrelationen mellan erfarenhetsskattningen av att se eller höra om socialtjänsten i media och attityder gentemot socialtjänsten har ett värde på 0,153 med ett p-värde på 0,018, vilket innebär ett mycket svagt samband men som ändå är statistiskt signifikant. Detta resultat går emot resultatet i Zugazaga et al. (2006) studie som visar att en stor andel av befolkningens attityder gentemot socialtjänsten formas av medias rapportering (Zugazaga et al. 2006, s. 622). Albarracin och Shavitts (2018) översiktsartikel redogör dock för nyare forskning av attityder som stödjer resultatet i vår studie, vilket strider emot resultaten som redovisats av Zugazaga et al. (2006). Albarracin och Shavitt (2018) lyfter tre separata

forskningsprojekt där sambandet mellan media och förhållningen till attityder visade sig vara mycket svagt och där media hade en låg effekt på respondenternas beteenden och attityder (Albarracín och Shavitt 2018, s. 313). Media skulle kunna beskrivas som en indirekt erfarenhet, vilket Grosse (2012) beskriver som en typ av erfarenhet med låg betydelse för människors förtroende (2012, s. 224). Att se eller höra om socialtjänsten i media har låg betydelse för respondenternas attityder enligt denna studiens resultat, vilket är intressant utifrån den låga andelen positiva erfarenheter av socialtjänsten i media. Detta svaga samband skulle kunna förklaras genom att erfarenheter av socialtjänsten i media kan betraktas som en indirekt erfarenhet, till skillnad från egna erfarenheter som klient eller som anställd/praktikant som är en direkt upplevd erfarenhet. Ytterligare en förklaring till den svaga korrelationen skulle kunna vara att den begränsade variationen i skattningen av mediaerfarenheten begränsar möjligheten att identifiera ett samband mellan den variabeln och en annan variabel.

8. Sammanfattning och avslutande kommentarer

Studiens syfte har varit att beskriva socionomstudenter på Lunds universitets attityder gentemot socialtjänsten samt analysera om det finns ett samband mellan tidigare erfarenheter av socialtjänsten och attityder gentemot myndigheten. Sammanfattningsvis visar studiens resultat att majoriteten av respondenterna har en positiv attityd gentemot socialtjänsten. Detta resultat är särskilt intressant eftersom vi utifrån tidigare forskning förväntade oss att attityderna i större grad skulle vara negativa, framförallt med hänvisning till den pågående desinformationskampanjen mot socialtjänsten och medias negativa skildring av socialtjänstens arbete. Vidare bekräftar resultatet vår första hypotes att det finns ett samband mellan negativa erfarenheter av socialtjänsten och negativa attityder gentemot myndigheten. Studiens andra hypotes, att egna erfarenheter av att vara klient eller närstående till en klient hos socialtjänsten har störst inverkan på studenternas attityder kan dock förkastas. Resultatet visar att den erfarenhet med starkast samband med studenternas attityd är om respondenten arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten. Det är dock viktigt att understryka att sambandet med övriga erfarenheter är statistiskt signifikant och att sambandet mellan egna erfarenheter som klient/anhörig var nästan lika starkt som ovanstående erfarenhet. Den erfarenheten med svagast samband med studenternas attityd är erfarenheten av socialtjänsten i media. Detta resultat är särskilt anmärkningsvärt

eftersom media pekas ut som en central faktor för formandet av attityder gentemot socialtjänsten och det sociala arbetet i tidigare forskning, framförallt för formandet av negativa attityder.

Fortsättningsvis har Rosenberg och Hovlands (1960) trekomponentsteori använts genomgående i studien för att utforma syfte, frågeställningar och enkät. Resultatet i studien kan förstås med stöd av Trekomponentsteorin utifrån antagandet att våra erfarenheter formar våra attityder. Detta antagande bekräftas genom analysen av sambandet mellan attitydindex och erfarenhetsskattningar (se diagram 3). Vi har valt att begränsa antalet erfarenheter till fyra variabler (se tabell 2). Tidigare forskning visar dock att det finns fler variabler som har betydelse för formandet av attityder. Albarracin och Shavitt (2018) redogör för forskning på hur attityder formas och förändras i deras översiktsartikel. Albarracin och Shavitt (2018) beskriver mycket ingående kring framförallt formandet av attityder genom att dela in forskningen i personliga, sociala och historiska kontext (Albarracin & Shavitt 2018, s. 304). Med bakgrund i detta är vi öppna med att det kan finnas fler faktorer som kan ha format socionomstudenternas attityder gentemot socialtjänsten.

En intressant faktor som Albarracin och Shavitt (2018) lyfter är att det ofta går att urskilja skillnader i attityder med åldern utifrån att attityder ändras genom generationerna eftersom samhällets sociokultur förändras (Albarracin och Shavitt 2018, s. 314). Det hade därför varit intressant att även beakta betydelsen av ålder i formandet av attityder. Det som är anmärkningsvärt i vårt datamaterial är att 46 procent av studenterna som besvarat enkäten är mellan 21-23 år och 86 procent är under 30 år. Den yngsta respondenten som besvarade enkäten är 18 år och den äldsta är 56 år. I tidigare forskning av bland annat Dennison, Poole och Qaqish (2007) visade det sig att studenterna över 21 år hade mer kunskap om socialt arbete än de som var yngre (Dennison, Poole & Qaqish 2007, s. 355). Eftersom det visat sig i tidigare forskning att det finns skillnader i kunskaper beroende på ålder hade det varit intressant att titta på om ålder har betydelse för attityderna. I och med att majoriteten av respondenterna i denna studie tillhör den yngre generationen och samtidigt har en positiv attityd gentemot socialtjänsten, anser vi att det således hade varit intressant att undersöka om attityderna gentemot socialtjänsten skiljer sig mellan generationerna.

Ytterligare en intressant variabel som vi inledningsvis hade intresse för att undersöka är hur mycket kunskap socionomstudenterna har om socialtjänsten och om det har betydelse för deras attityder gentemot myndigheten i fråga. I detta fall hade det varit intressant att analysera sambandet mellan skillnader i kunskap hos socionomstudenterna på de olika terminerna i förhållande till deras attityder gentemot socialtjänsten utifrån hypotesen att större kunskap om socialtjänsten leder till mer positiva attityder. Dennison, Poole och Qaqish (2007) studie visade att det utöver ålder fanns ytterligare en variabel med betydelse för studenternas attityder. Resultatet visade nämligen att studenter som hade socialt arbete som huvudämne hade mer kunskap om socialt arbete än övriga studenter (Dennison, Poole & Qaqish 2007, s. 357 ff.). Detta torde vara självklart, men det som är intressant är att det därmed går att anta att studenternas utbildning är en central kunskapskälla för förandet av deras attityder. Vi resonerar därför att det hade varit intressant att undersöka om ökad kunskap ger mer positiva attityder.

Avslutningsvis vill vi nämna några ord om resultatets betydelse för socionomer och det sociala arbetet. Inledningsvis i studiens problemformulering betonas hur medias rapportering påverkar rekrytering, finansiering och kvarhållning av personal inom socialtjänsten (Zugazaga et al. 2006, s. 622). Media bidrar även till konsekvenser på en större skala eftersom medias rapportering påverkar socialpolitiken som sedan berör sociala myndigheter, socialarbetare och klienter (ibid). Slutsatsen som går att dra är att forskning visar att attityder gentemot socialtjänsten, som framförallt sprids i media, har betydelse för socialarbetare såväl som för klienter. Resultatet i denna studien visar dock motsatsen, majoriteten av socionomstudenterna är positivt inställda till socialtjänsten och den variabel som hade minst betydelse för studenternas attityder är media, trots att 93,8 procent av respondenterna har sett och hört om socialtjänsten i media och endast 0,4 procent anser att socialtjänsten framställs på ett positivt sätt (se tabell 1 & tabell 3). Resultatet visar att trots medias bild, har socionomstudenterna i studien ändå positiva attityder gentemot socialtjänsten. Vi ser detta resultat som betydelsefullt eftersom socionomstudenter är en grupp som kan komma att arbeta inom socialtjänsten i framtiden.

Referenser

Albarracin, Dolores & Sharon Shavitt (2018). Attitudes and Attitude Change. *Annual Review of Psychology*. 69(1), 299-327.

Barmark, Mimmi & Göran Djurfeldt (2020). *Statistisk verktygslåda 0: Att förstå och förändra världen med siffror*. Lund: Studentlitteratur.

Breckler, Steven J (1984). Empirical validation of affect, behavior, and cognition as distinct components of attitude. *Journal of Personality and Social Psychology*. 47(6), 1191-1205.

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Dennison, T. Susan, Jay Poole & Basil Qaqish (2007). Students' Perceptions of Social Work: Implications for Strengthening perception on the image of social work among college students. *Social Work*. 52(4), 350-360.

Denscombe, Martyn (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Eagly, H. Alice & Shelly Chaiken, (1993). *The psychology of attitudes*. Fort Worth, Tex.: Harcourt.

Eliasson, Annika (2018). *Kvantitativ metod från början*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Grosse, Julia (2012). *Kommer tid kommer tillit?: unga vuxnas och medelålders erfarenheter*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2012.

Hagevi, Magnus & Dino Viscovi (2016). *Enkäter: att formulera frågor och svar*. Lund: Studentlitteratur.

IBM (u.å). IBM SPSS software.

<https://www.ibm.com/spss> [Hämtat: 2023-05-16].

Kagan, Maya (2016). Public attitudes and knowledge about social workers in Israel. *Journal of Social Work*. 16(3), 322–343.

Legood, Alison, Michelle McGrath, Rosalind Searle & Allan Lee (2016). Exploring How Social Workers Experience and Cope with Public Perception of Their Profession. *British Journal of Social work*. 46(7), 1872-1889.

Rompf, L. Elizabeth & David Royse (1994). Choice of social work as a career: possible influences. *Journal of Social Work Education*. 30(2), 163–171.

Lunds universitet (2023). *Sunet Survey – enkätverktyg*.

<https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/utbildningsadministration/studieadministrativa-system/sunet-survey-enkatverktyg> [Hämtat: 2023-05-15].

Nilsson, Kristofer & Evelina Landstedt (2022). Public trust of social workers in Sweden: A repeated cross-sectional study. *Journal of Social Work*. 22(6), 1374-1393.

Pauwels, Lieven & Robert Svensson (2008). How serious is the problem of item nonresponse in delinquency scales and aetiological variables? A cross-national inquiry into two classroom PAPI self-report studies in Antwerp and Halmstad. *European Journal of Criminology*. 5(3), 289-308.

Regeringen (2023). *Regeringen tar krafttag mot LVU-kampanjen*.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/02/regeringen-tar-krafttag-mot-desinformatio>
[n/](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/02/regeringen-tar-krafttag-mot-desinformatio) [Hämtat: 2023-04-03].

Rosenberg, J. Milton & Carl I. Hovland (1960). Cognitive, Affective and Behavioral Components of Attitudes. In: Rosenberg, Milton J. & Hovland, Carl I, (Eds.) *Attitude*

Organization and Change: An Analysis of Consistency among Attitude Components. New Haven: Yale University Press.

SFS 2022:444. Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Stockholm: Riksdagen.

Tham, Pia & Deborah Lynch (2014). Prepared for Practice? Graduating Social Work Students' Reflections on Their Education, Competence and Skills. *Social Work Education: The International Journal*. 33(6), 704-717.

Tower, Kristine (2000). In our own image: Shaping attitudes about social work through television production. *Journal of Social Work Education*. 36(3), 575-585.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf [Hämtat: 2023-04-10].

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf [Hämtat: 2023-04-10].

Lecroy W., Craig & Erika, L. Stinson (2004). The public's perception of social work: Is it what we think it is? *The British Journal of Social Work*. 45(1), 164-174.

Zugazaga, B. Carole, Raymond B. Surette, Monica Mendez, & Charles W. Otto (2006). Social worker perceptions of the portrayal of the profession in the news and entertainment media: An exploratory study. *Journal of Social Work Education*. 42(3), 621-636.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi heter Alexandra Ryhle och Ida Haag Bengtsson och går termin 6 på socionomprogrammet vid Lunds universitet. Just nu skriver vi vårt examensarbete om erfarenheter och attityder gentemot socialtjänsten. Syftet är att undersöka hur socionomstudenters erfarenheter av socialtjänsten påverkar deras attityder gentemot myndigheten. Vi skulle vara väldigt tacksamma om du har möjlighet att besvara denna enkät.

Enkäten består av korta frågor och påståenden som är enkla att besvara. Uppskattad tidsåtgång för att besvara enkäten beräknas vara *cirka fem minuter*. Det är helt frivilligt att delta, du som fyller i enkäten är *anonym*, vilket innebär att dina svar inte kan kopplas till dig. Du kan när som helst avbryta din medverkan. Svaren kommer att hanteras med hög konfidentialitet och endast användas inom ramen för denna undersökning. Efter avslutad studie kommer tillhörande material såsom enkäter och data att förstöras.

Genom att klicka på länken till webbenkäten och besvara den ger du ditt informerade samtycke till att delta i undersökningen.

Länk till enkät: [länk]

Har ni några frågor gällande undersökningen eller har intresse för att ta del av studien när den är klar, kan ni kontakta oss via:

Alexandra Ryhle e-post: al4070ry-s@student.lu.se

Ida Haag Bengtsson e-post: id0021ha-s@student.lu.se

Handledare Lisa Wallander e-post: lisa.wallander@soch.lu.se

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar, Alexandra och Ida.

Bilaga 2: Påminnelsebrev

Hej!

För ett par dagar sedan skickade vi ett mail till er med en inbjudan om att delta i en enkätstudie om socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten. Det saknas fortfarande många svar, och vi skickar därför en påminnelse med önskan om ert deltagande.

Enkäten består av korta frågor och påståenden som är enkla att besvara. Uppskattad tidsåtgång för att besvara enkäten beräknas vara *cirka fem minuter*. Det är *helt frivilligt* att delta, du som fyller i enkäten är *anonym*, vilket innebär att dina svar inte kan kopplas till dig. Du kan när som helst avbryta din medverkan. Svaren kommer att hanteras med hög konfidentialitet och endast användas inom ramen för denna undersökning. Efter avslutad studie kommer tillhörande material såsom enkäter och data att förstöras.

Genom att klicka på länken till webbenkäten och besvara den ger du ditt informerade samtycke till att delta i undersökningen.

Länk till enkät: [länk]

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Alexandra och Ida

Har ni några frågor gällande undersökningen eller har intresse för att ta del av studien när den är klar, kan ni kontakta oss via:

Alexandra Ryhle e-post: al4070ry-s@student.lu.se

Ida Haag Bengtsson e-post: id0021ha-s@student.lu.se

Handledare Lisa Wallander e-post: lisa.wallander@soch.lu.se

Bilaga 3: Enkät

Socionomstudenters attityder gentemot socialtjänsten

Enkäten består av korta frågor och påståenden som är enkla att besvara. Uppskattad tidsåtgång för att besvara enkäten beräknas vara cirka fem minuter. Det är helt frivilligt att delta, du som fyller i enkäten är anonym, vilket innebär att dina svar inte kan kopplas till dig. Du kan när som helst avbryta din medverkan. Svaren kommer att hanteras med hög konfidentialitet och endast användas inom ramen för denna undersökning. Efter avslutad studie kommer tillhörande material såsom enkäter och data att förstöras. Vi är väldigt tacksamma om ni vill delta, er medverkan är mycket betydelsefull för vårt examensarbete!

Tack på förhand!

/ Alexandra Ryhle & Ida Haag Bengtsson

1. Hur gammal är du? (Ange din ålder i antal år)

2. Kön

- Kvinna
- Man
- Annan könstillhörighet

3. Vilken termin läser du?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

4. På vilken ort läser du?

- Lund
- Helsingborg

Erfarenheter av socialtjänsten

5. Har någon i din familj/släkt/vänner erfarenheter av kontakt med socialtjänsten? (som klient eller anhörig)

- Ja
- Nej
- Vet ej

a) Om ja, hur uppfattar du att deras erfarenhet/erfarenheter var generellt?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt
- Vet ej

6. Brukar du se eller höra om socialtjänsten i media? (Ex: tv, radio, tidningar, sociala medier etc.)

- Ja
- Nej

a) Om ja, hur uppfattar du att socialtjänsten brukar framställas i media?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt

7. Har du själv kommit i kontakt med socialtjänsten någon gång? (som klient eller anhörig)

- Ja
- Nej
- Vill ej svara

a) Om ja, hur var din upplevelse/dina upplevelser generellt?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt

8. Har du arbetat eller praktiserat inom socialtjänsten?

- Ja
- Nej

a) Om ja, hur var din upplevelse/dina upplevelser generellt?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt

Instämmer du i eller tar avstånd från följande påstående?

9. Socialtjänsten gör ett bra jobb

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

10. Jag har stort förtroende för socialtjänsten

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

11. Socialtjänsten omhändertar barn utan rättsligt stöd

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

12. Socialtjänsten bedriver ett viktigt arbete för att hantera sociala problem i samhället

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

13. Individer och familjer i behov av socialtjänsten får den hjälp de har rätt till

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

14. Socialarbetare inom socialtjänsten bryr sig om sina klienter

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

15. Socialarbetare inom socialtjänsten använder sin makt på ett sätt som gynnar klienten

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd

16. Socialtjänsten är en attraktiv framtida arbetsplats för dig

- Instämmer helt
- Instämmer delvis
- Varken instämmer eller tar avstånd
- Tar delvis avstånd
- Tar helt avstånd